

## **RAPORT**

**Zespołu Oceniającego Państwowej Komisji Akredytacyjnej  
z wizytacji przeprowadzonej w dniach 10 – 12 marca 2011 r.  
na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych  
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu  
dotyczący oceny jakości kształcenia na kierunku „*gospodarka przestrzenna*”  
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów  
magisterskich oraz w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Kościanie  
na poziomie studiów pierwszego stopnia, a także w Zamiejscowym Ośrodku  
Dydaktycznym w Słubicach na poziomie studiów pierwszego stopnia i jednolitych  
studiów magisterskich**

### **Informacje wstępne.**

#### **1. Skład Zespołu Oceniającego.**

Wizytację na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz w Zamiejscowych Ośrodkach Dydaktycznych w Kościanie i Słubicach przeprowadził Zespół Oceniający Państwowej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

- prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – Przewodnicząca Zespołu, członek PKA
- dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA,
- prof. dr hab. Tadeusz Kudłacz – ekspert PKA,
- dr hab. Ryszard Brol – ekspert PKA,
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA
- Michał Hojarski – ekspert PKA, przedstawiciel Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej.

#### **2. Krótka informacja o procesie przygotowania do wizytacji i jej przebiegu.**

Wizytacja w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych oraz w Zamiejscowych Ośrodkach Dydaktycznych w Kościanie i Słubicach na kierunku *gospodarka przestrzenna* odbyła się po raz pierwszy, bowiem kierunek ten nie był dotychczas oceniany przez Państwową Komisję Akredytacyjną.

Członkowie Zespołu poprzedzili wizytację zapoznaniem się z Raportem Samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustaleniem podziału kompetencji w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół spotkał się z Władzami Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek, analizował dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez Władze Uczelni i Wydziału, otrzymał od Władz Uczelni i Wydziału dokumenty, o których przedstawienie zwrócono się w trakcie wizytacji, przeprowadził hospitację i spotkania ze studentami oraz spotkanie z pracownikami realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku, a także przeanalizował wybrane losowo prace dyplomowe.

Raport został opracowany na podstawie przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji dotyczącej organizacji Uczelni i Wydziału, spraw kadrowych oraz toku studiów, a także rozmów przeprowadzonych z Władzami Wydziału, jego pracownikami i studentami.

### **Załącznik Nr 1 - Podstawa prawna wizytacji.**

#### **Część I. Uczelnia i jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów oraz ich organy.**

1. Ocena misji i strategii uczelni, pozycji uczelni w środowisku oraz jej roli i miejsca na rynku edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia jakości kształcenia i ocenianego kierunku studiów.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jest publiczną akademicką uczelnią posiadającą osobowość prawną, działającą na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164 poz. 1365, z późn. zm.) oraz Statutu uchwalonego Uchwałą Senatu nr 59/2006 z dnia 19 czerwca 2006 r. (z późn. zm.).

Podwoje Uniwersytetu, zwanego wówczas Wszechnicą Polską, otwarto po okresie niewoli narodowej w 1919 roku. Jego korzenie i tradycje akademickie sięgają XVI wieku, kiedy to założono Akademię Lubrańskiego oraz utworzono Kolegium Jezuickie, które w XVI wieku uzyskało prawa uniwersytetu.

Misja Uczelni głęboko osadzona jest w jego tradycji wiążącej wolność polityczno-państwową ze światłością narodu (według słów jednego z założycieli „wolnym może być tylko naród światły” (Raport samooceny s. 3). Warto podkreślić tą szczególną akademicką misję Uniwersytetu (Raport samooceny, s. 4): „Uniwersytet spełnia szczególną misję, kształtując – w duchu samodzielnego myślenia i swobody dyskusji – badania naukowe i myśl twórczą oraz ściśle powiązane z nimi działania edukacyjne, z poszanowaniem zasad humanizmu, demokracji i tolerancji. Jest wspólnotą profesorów i studentów, która ideał poszukiwania prawdy na drodze rozumu wpisała w przestrzeń akademickiej wolności badań naukowych i studiów, w zgodzie z zasadą działania dla dobra wspólnego.”

Misją Uczelni jest kształcenie studentów odpowiadające wyzwaniom edukacyjnym współczesnego społeczeństwa. Realizacja tej misji oznacza stałe poszerzanie i aktualizowanie programów studiów z nastawieniem na ich interdyscyplinarność, umiędzynarodowienie, troskę o rozwój własnej kadry naukowej i budowanie wspólnoty akademickiej, prowadzenie badań naukowych w zakresie nauk przyrodniczych ścisłych humanistycznych i społecznych.

Misja ta jest konsekwentnie realizowana. Uniwersytet podejmuje duże przedsięwzięcia i inicjatywy dydaktyczne oraz naukowe, pogłębia związki z praktyką gospodarczą, aktywnie uczestniczy w międzynarodowym środowisku naukowym. Wysoką jakość badań i kształcenia potwierdzają krajowe i międzynarodowe systemy akredytacji.

Wizja rozwoju Uniwersytetu jest związana nieodłącznie z rokiem 2019, kiedy to Uniwersytet Adama Mickiewicza będzie obchodził swoje stulecie. Jak wskazuje się w Raporcie samooceny (s. 4), Uniwersytet powinien być wtedy Uczelnią, która „podejmuje światowe wyzwania, wielkie projekty i wspólne inicjatywy z najwybitniejszymi i największymi ośrodkami akademickimi na świecie”... „jest jednym z czołowych uniwersytetów w Europie, obecnym w światowych rankingach, o wysokim poziomie i innowacyjności badań, przyjaznym studentowi, znakomicie zarządzanym, słynącym z tolerancji i różnorodności”.

Wśród celów strategicznych warte są podkreślenia te, odzwierciedlające istotne dylematy rozwojowe Uczelni. Po pierwsze, w strategii przyjęto, że w przypadku studiów I stopnia należy dążyć do jak największego otwarcia UAM na wszystkich, którzy chcą studiować w celu osobistego rozwoju i osiągnięcia sukcesu zawodowego, w przypadku studiów II i III stopnia UAM powinien podnosić stawiane kandydatom wymagania. Po drugie, UAM powinien poszerzać ofertę programową traktując jako swój pozytywny wyróżnik powoływanie kierunków unikatowych oraz prowadzenie makrokierunków i studiów międzykierunkowych (wspólnie z innymi uczelniami Poznania). Po trzecie, budowanie Uniwersytetu, który jest otwarty na otoczenie, co powinno być traktowane jako zobowiązanie do nieustannego szukania pomostów pomiędzy sferami gospodarki, kultury i polityki. Wreszcie UAM powinien życzliwie witać wszelkie inicjatywy integracyjne płynące ze strony poznańskich i wielkopolskich Uczelni.

Strategia zawiera ponadto szereg zapisów dotyczących zarządzania Uczelnią, wykorzystania zasobów lokalowych etc.

2. Ocena zgodności kompetencji organów uczelni oraz jednostki prowadzącej oceniany kierunek studiów, zwanej dalej jednostką, określonych przepisami wewnętrznymi uczelni i podejmowanych działań z obowiązującymi powszechnie przepisami prawa.

Zgodnie z postanowieniami Statutu Uczelni (§ 44 ust. 1) Senat jako najwyższy organ uchwałodawczy Uczelni oraz Rektor (§ 58 ust. 1) kierujący działalnością Uniwersytetu wypełniają obowiązki statutowe.

Senat wypełnił swoje obowiązki wynikające z art. 169 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy i podjął w terminie, tj. w dniu 25 maja 2009 r. Uchwałę nr 69/2009 w sprawie warunków i trybów rekrutacji na I rok studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych w roku akademickim 2010/2011. Na rok akademicki 2011/2012 podjęto odpowiednio Uchwałę nr 160/2010 w dniu 31 maja 2010 r. W Uchwale tej określono szczegółowe zasady przyjęć na studia, łącznie z zasadami przyjęć na studia obcokrajowców. Uchwały umieszczane są w informatorze dla kandydatów na studia oraz na stronach internetowych – zgodnie z przepisami ustawy – nie później niż do dnia 31 maja roku poprzedzającego rok akademicki, którego uchwała dotyczy i przekazywane są ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego.

Senat wypełnił również swoje obowiązki określone w art. 130 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy i podjął w dniu 31 maja 2010 r. Uchwałę nr 164/2009/2010 w sprawie pensum dydaktycznego w roku akademickim 2010/2011 oraz Uchwałę nr 165/2009/2010 w sprawie rodzajów zajęć dydaktycznych, liczebności grup studenckich, zasad przydzielania pensum dydaktycznego i rozliczania godzin ponadwymiarowych na studiach wyższych i studiach doktoranckich. Wymiar pensum dydaktycznego został określony w sposób zgodny z art. 130 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.). *Wskazane byłoby uzupełnienie tej uchwały o pensum dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach profesora zwyczajnego i profesora nadzwyczajnego, bowiem na takich stanowiskach są aktualnie zatrudnieni nauczyciele akademicy. Stanowiska te zostały określone zarówno w ustawie, jak i w Statucie Uczelni.*

Senat wypełnił obowiązki wynikające z art. 62 ust. 1 pkt. 5 ustawy i zatwierdził w dniu 26 kwietnia 2010 r. sprawozdanie roczne Rektora z działalności Uniwersytetu. Senat wypełnił także obowiązki wynikające z zapisu § 177 ust. 1 i 3 Statutu Uczelni, powołując Komisję Dyscyplinarną do spraw studentów – Uchwałę nr 35 z dnia 17 grudnia 2008r. w sprawie wyboru członków Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów (I instancji) na kadencję 2008 – 2012 wybraną w dniu 24 listopada 2008 r.

Rada Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych wypełniła obowiązki wynikające z art. 68 ust. 2 ustawy oraz § 11 ust. 1 Regulaminu Studiów i zatwierdziła plany studiów i programy nauczania dla prowadzonych na tym Wydziale kierunków studiów (w tym dla ocenianego kierunku *gospodarka przestrzenna*).

Rektor Uczelni oraz Dziekan zostali powołani do pełnienia swoich funkcji zgodnie z zapisami statutowymi, spełnione zostały również warunki określone w art. 72 ust. 2 oraz 76 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którymi organy te zatrudnione są w Uczelni jako podstawowym miejscem pracy. Podczas analizy dokumentacji stwierdzono, iż sprawy, którymi zajmowali się Rektor i Dziekan odpowiadały ich statutowym kompetencjom.

Rektor wypełnił m. in. obowiązek wynikający z przepisów art. 35 ust. 1. ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i przekazał w terminie, tj. w dniu 5 lipca 2010 r. Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego sprawozdanie roczne z działalności Uniwersytetu.

Rektor powołał również Uczelnianą Komisję Rekrutacyjną ds. studenckich na rok akademicki 2010/2010 – zgodnie z zapisami art. 169 ust. 8 ustawy oraz § 153 ust. 4 Statutu Uczelni.

Analiza dokumentacji wykazała, iż zakres wydawanych przez Rektora zarządzeń jest zgodny z Jego ustawowymi oraz statutowymi kompetencjami.

Dokumentacja w Uczelni prowadzona jest prawidłowo.

Regulamin Studiów obowiązujący w Uczelni nie budzi zastrzeżeń co do zgodności z ustawą *Prawo o Szkolnictwie Wyższym*. Samorząd Studentów opiniował wprowadzenie regulaminu, a także opiniuje zmiany dokonywane w regulaminie. Samorząd studencki nie zgłaszał własnych propozycji zmian w regulaminie.

Umowa o warunkach odpłatności za studiowanie, jest umową krótką, zawierającą podstawowe informacje dotyczące odpłatności przez studentów. Umowa była konsultowana z Samorządem Studentów. Samorząd Studentów zaakceptował kształt umowy. Kwestie wysokości opłat reguluje Zarządzenie Rektora UAM.

## **Załącznik Nr 2** - Uwagi szczegółowe do wewnętrznych przepisów uczelni.

3. Ocena struktury organizacyjnej jednostki w kontekście realizowanych przez nią zadań naukowych\* i dydaktycznych.

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych posiada w swojej strukturze 5 instytutów (por. Załącznik 2). Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej jest jednostką organizacyjną odpowiedzialną na kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna*, w skład którego wchodzi 6 następujących zakładów:

- Zakład Analizy Regionalnej,
- Zakład Ekonometrii Przestrzennej,
- Zakład Gospodarki Przestrzennej,
- Zakład Planowania Przestrzennego,
- Zakład Systemów Osadniczych i Organizacji Terytorialnej,
- Zakład Polityki Regionalnej i Integracji Europejskiej,
- Zakład Gospodarki Żywnościowej i Wsi.

Struktura jednostek organizacyjnych Wydziału, a także Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej zapewnia właściwą realizację celów nauczania na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

4. Informacja o liczbie studentów oraz ocena spełnienia wymagań określonych dla uczelni publicznych w art. 163 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.).

Liczba studentów Uczelni przedstawiona jest w poniższej tabeli.

Tabela 1. Liczba studentów

| Forma kształcenia     | Liczba studentów |              | Liczba uczestników studiów doktoranckich |           |
|-----------------------|------------------|--------------|------------------------------------------|-----------|
|                       | uczelni          | jednostki    | uczelni                                  | jednostki |
| Studia stacjonarne    | 29 231           | 2 665        | 1 084                                    | 71        |
| Studia niestacjonarne | 15 649           | 1 085        | 288                                      | 9         |
| <b>Razem</b>          | <b>44 880</b>    | <b>3 750</b> | <b>1 372</b>                             | <b>80</b> |

Źródło: Raport Samooceny i dokumenty otrzymane podczas wizytacji.

\* użyte określenia: zadania naukowe, badania naukowe, dorobek naukowy, stopnie i tytuły naukowe oznaczają odpowiednio zadania artystyczne, twórczość artystyczną, dorobek artystyczny oraz stopnie i tytuły w zakresie sztuki.

Uczelnia spełnia wymagania określone dla uczelni publicznych w art. 163 ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, bowiem liczba studentów studiujących na studiach stacjonarnych (65,1%) nie jest mniejsza od liczby studentów studiujących na studiach niestacjonarnych.

Studenci Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych stanowią 8,4% ogółu studentów Uczelni. Na studiach stacjonarnych aktualnie studiuje 71,1% ogółu studentów Wydziału, co szczególnie należy podkreślić, bowiem wiele uczelni z trudem podporządkowuje się wspomnianemu wyżej art. 163 ust. 2. Na studiach doktoranckich na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych naukę podjęło 80 osób, co stanowi 5,8% ogółu wszystkich uczestników tych studiów w Uczelni.

5. Informacje o prowadzonych przez jednostkę kierunkach studiów i dotychczasowych wynikach ocen/akredytacji, a także posiadanych uprawnieniach do nadawania stopni naukowych i prowadzonych studiach doktoranckich.

Obecnie na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych realizowane jest kształcenie na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunkach *geografia, geologia, turystyka i rekreacja oraz gospodarka przestrzenna*.

*Zespół Oceniający zwraca uwagę na fakt, iż kształcenie na ocenianym kierunku studiów odbywa się również w Zamiejscowych Ośrodkach Dydaktycznych w Kościanie na poziomie studiów pierwszego stopnia oraz w Słubicach na poziomie studiów pierwszego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich. Z dokumentacji przedstawionej w czasie wizytacji wynika, iż w Kościanie został utworzony Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Uchwałą Senatu Nr 14/2008 z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie dostosowania struktury organizacyjnej UAM do wymagań statutu, zaś w Słubicach Uchwałą Senatu nr 128/2009/2010 z dnia 25 stycznia 2010 r. w sprawie zmian w przywołanej wyżej uchwale nr 14/2008 r. Brak jest jednakże stosowej uchwały Senatu lub Rady Wydziału, z której jednoznacznie wynikałoby, jakie zajęcia dydaktyczne realizowane są w zamiejscowych ośrodkach dydaktycznych w Kościanie i Słubicach. Ponadto należy stwierdzić, iż na ocenianym kierunku w Słubicach kształcenie prowadzone jest na poziomie jednolitych studiów magisterskich, co jest niezgodne z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 marca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków tworzenia i funkcjonowania filii, zamiejscowej podstawowej jednostki organizacyjnej oraz zamiejscowego ośrodka dydaktycznego uczelni (Dz. U. Nr 69, poz. 459).*

*Zatem Władze Uczelni i Wydziału powinny niezwłocznie podjąć działania w celu dostosowania się do wymogów zawartych w przepisach prawa, w tym określonych w przywołanym wyżej rozporządzeniu.*

Państwowa Komisja Akredytacyjna **pozytywnie** oceniła jakość kształcenia na kierunku *geografia* w roku 2004, *geologia* w roku 2009.

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora oraz doktora habilitowanego nauk o ziemi w zakresie geografii i geologii.

6. Liczba studentów ocenianego kierunku studiów.

Jak wynika z Tabeli 2 studenci ocenianego kierunku stanowią 26,2% ogólnej liczby studentów Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych, zaś zaledwie 2,2% ogólnej liczby studentów Uczelni. Kierunek ten nie należy do kierunków wiodących na tym Wydziale.

Tabela 2. Liczba studentów kierunku *gospodarka przestrzenna*

| Poziom studiów                       | Rok Studiów                            | Liczba studentów studiów |                  | Razem      |
|--------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------|------------------|------------|
|                                      |                                        | stacjonarnych            | niestacjonarnych |            |
| <b>I stopnia</b>                     | <b>I</b>                               | 158                      | 69               | 227        |
|                                      | <b>w tym ZOD w Kościanie Słubicach</b> | 40                       |                  | 40         |
|                                      |                                        | 21                       |                  | 21         |
|                                      | <b>II</b>                              | 162                      | 74               | 236        |
|                                      | <b>w tym ZOD w Kościanie Słubicach</b> | 39                       |                  | 39         |
|                                      |                                        | 41                       |                  | 41         |
|                                      | <b>III</b>                             | 115                      | 47               | 162        |
|                                      | <b>w tym ZOD w Kościanie Słubicach</b> | 16                       |                  | 16         |
|                                      |                                        | 39                       |                  | 39         |
| <b>II stopnia</b>                    | <b>I</b>                               | 113                      | 118              | 231        |
|                                      | <b>II</b>                              |                          |                  |            |
| <b>jednolite studia magisterskie</b> | <b>I</b>                               |                          |                  |            |
|                                      | <b>II</b>                              |                          |                  |            |
|                                      | <b>III</b>                             |                          |                  |            |
|                                      | <b>IV</b>                              |                          |                  |            |
|                                      | <b>V</b>                               | 84                       | 44               | 128        |
|                                      | <b>w tym ZOD w Słubicach</b>           | 20                       |                  | 20         |
| <b>Razem</b>                         |                                        | <b>632</b>               | <b>352</b>       | <b>984</b> |
|                                      | <b>w tym ZOD w Kościanie Słubicach</b> | <b>95</b>                |                  | <b>95</b>  |
|                                      |                                        | <b>121</b>               |                  | <b>121</b> |

Źródło: Raport Samooceny i dokumenty otrzymane podczas wizytacji.

#### Wnioski

Uczelnia wypełnia swoją misję, którą jest kształcenie studentów odpowiadające wyzwaniom edukacyjnym współczesnego społeczeństwa poprzez stałe aktualizowanie i poszerzanie programów studiów z ukierunkowaniem ich na interdyscyplinarność, umiędzynarodowienie, rozwój własnej kadry z jej aktywnym uczestnictwem w międzynarodowym środowisku naukowym. Ambitne, ale możliwe do realizacji cele strategiczne Uczelni są odzwierciedleniem dylematów rozwojowych Uczelni i ostatecznie podjętych decyzji.

Organy Uczelni działają zgodnie ze swoimi kompetencjami ustawowymi. Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych ze względu na liczbę kształconych studentów należy do znaczących wydziałów Uczelni, choć oceniany kierunek nie należy do kierunków wiodących na tym Wydziale.

Instytutowa struktura organizacyjna Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych, w tym wielozakładowa struktura Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Przestrzennej jako jednostki odpowiedzialnej za kształcenie na wizytowanym kierunku, zapewnia właściwą realizację procesu dydaktycznego.

Wskazane jest niezwłoczne dostosowanie kształcenia prowadzonego w zamiejscowych ośrodkach dydaktycznych do przepisów prawa.

## Część II. Koncepcja kształcenia i jej realizacja

### 1. Cele kształcenia i deklarowane kompetencje absolwenta.

1.1. Ocena zgodności określonej przez uczelnię sylwetki absolwenta z uregulowaniami zawartymi w standardzie oraz struktury kwalifikacji absolwenta z przyjętymi w ramach Procesu Bolońskiego tzw. deskryptorami efektów kształcenia, tj. czy zakładane cele kształcenia oraz kompetencje ogólne i specyficzne, które uzyskają absolwenci odnoszą się do wiedzy, umiejętności i postaw, w tym umiejętności stosowania w praktyce zdobytej wiedzy, dokonywania ocen i formułowania sądów, komunikowania się z otoczeniem, kontynuacji kształcenia przez całe życie, a także czy przewidziano udział pracodawców w kształtowaniu koncepcji kształcenia oraz uwzględniono potrzebę dostosowania kwalifikacji absolwenta do oczekiwań rynku pracy.

Kierunek pod obecnie funkcjonującą nazwą *gospodarka przestrzenna* uruchomiony został na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w 1995 roku, a więc w roku podjęcia przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego, uchwały powołującej taki kierunek studiów. UAM był, obok Politechniki Wrocławskiej, pierwszą Uczelnią w Polsce uruchamiającą oceniany kierunek. Tradycje kształcenia kadr wspierających planowanie przestrzenne oraz gospodarowanie przestrzenią sięgają początków lat dziewięćdziesiątych, kiedy to – w ramach ówczesnej kompetencji Uczelni – na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych uruchomiono kierunek *Planowanie przestrzenne i gospodarka lokalna*. Informacja ta wydaje się istotna dla oceny kształcenia na obecnym kierunku studiów, gdyż ukazuje doświadczenie, przede wszystkim kadry nauczającej, ale również Władz Wydziału.

Obecnie Uczelnia prowadzi na kierunku studia licencjackie (I stopnia - sześciosemestralne) oraz magisterskie (II stopnia - czterosemestralne). Jest również realizowany ostatni rok jednolitych studiów magisterskich. Rozważany kierunek studiów realizowany jest w siedzibie Uczelni w Poznaniu, a także w dwóch zamiejscowych ośrodkach, tj. Kościanie oraz Słubicach.

W Tabeli 3 ujęta została funkcjonująca w roku akademickim 2010/2011 struktura specjalnościowa kierunku *gospodarka przestrzenna*, z rozróżnieniem studiów stacjonarnych i niestacjonarnych obydwóch stopni.

Tabela 3. Specjalności studiów podlegające ocenie w procesie akredytacji

| STUDIA I STOPNIA                                     |                    |                                                      |                  |
|------------------------------------------------------|--------------------|------------------------------------------------------|------------------|
| Studia stacjonarne                                   |                    | Studia niestacjonarne                                |                  |
| Specjalności                                         | Miejsce realizacji | Specjalności                                         | Liczba semestrów |
| Bez specjalności                                     | Poznań             | Bez specjalności                                     | Poznań           |
| Bez specjalności                                     | Kościan            |                                                      |                  |
| Rozwój i rewitalizacja miast oraz obszarów wiejskich | Słubice            |                                                      |                  |
| STUDIA II STOPNIA                                    |                    |                                                      |                  |
| Studia stacjonarne                                   |                    | Studia niestacjonarne                                |                  |
| Specjalności                                         | Miejsce realizacji | Specjalności                                         | Liczba semestrów |
| Planowanie przestrzenne                              | Poznań             | Planowanie przestrzenne                              | Poznań           |
| Rozwój regionalny                                    | Poznań             | Rozwój regionalny                                    | Poznań           |
| Zarządzanie przestrzenne                             | Poznań             | Zarządzanie przestrzenne                             | Poznań           |
| Rozwój i rewitalizacja miast oraz obszarów wiejskich | Poznań             | Rozwój i rewitalizacja miast oraz obszarów wiejskich | Poznań           |

Przedmiotem, przedstawianej poniżej oceny procesu dydaktycznego są aktualnie realizowane plany studiów i programy nauczania (2010/2011) oraz związane z nimi deklarowane kompetencje absolwenta. Ocena dotyczy procesu dydaktycznego Kierunku w siedzibie Uczelni oraz w Zamiejscowym Ośrodku w Kościanie\*. Plany i programy nauczania dotyczące Zamiejscowego Ośrodka w Słubicach ujęte zostały w odrębnym raporcie.

Z opisów przedstawionych w Raporcie samooceny, a także z rozmów przeprowadzonych podczas wizytacji wynika, że plany studiów i programy nauczania na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podlegają okresowym przeglądom, inspirowanym zauważanymi koniecznościami zmian w strukturze przedmiotów nauczania. Ostatnie zasadnicze zmiany miały miejsce w 2007 roku dla studiów pierwszego stopnia oraz w 2009 roku dla stopnia drugiego, w związku z wdrażaniem trzystopniowego systemu nauczania. Zauważa się również przesłanki zmian wynikające z obserwacji praktyki. Przykładem jest specjalność na drugim stopniu studiów *Rozwój regionalny*, która uruchomiona została w 2007 roku w porozumieniu z samorządem województwa wielkopolskiego, a także w nawiązaniu do priorytetów wskazywanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Zasadne jest również spostrzeżenie, że wyniki badawcze kadry naukowo-dydaktycznej prowadzącej zajęcia na kierunku *gospodarka przestrzenna* są włączane w bieżące treści nauczania. Jak wskazuje się w Raporcie samooceny, specjalizacje naukowe kadry i jej dorobek badawczy były istotnymi przesłankami tworzonego programu nauczania w momencie przechodzenia na dwustopniowy system studiów na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Brane były także pod uwagę w projektowaniu specjalności na studiach drugiego stopnia, które to funkcjonują od bieżącego roku akademickiego. Fakty te mogą mieć istotne znaczenie w wysokiej profesjonalizacji treści nauczania. Przykładem związków programu nauczania z praktyką jest również uruchomiony niedawno Zamiejscowy Ośrodek Uczelni w Kościanie (w roku ak. 2008/2009). Zamiejscowy Ośrodek w Słubicach od 2000 roku realizuje specjalność *Rozwój i rewitalizacja miast oraz obszarów wiejskich*

Dla wszystkich specjalności opracowane zostały sylwetki absolwentów. W przedstawianych charakterystykach ujęto informacje w zasadzie wystarczające dla nakreślenia obrazu kształconego absolwenta kierunku. Informacje te pozwalają oceniać zarówno zakres zgodności opracowanych sylwetek absolwenta z ujętymi w standardach kształcenia wymogami dotyczącymi kwalifikacji absolwenta, jak również są wystarczającą podstawą do oceny zgodności z realizowanymi planami studiów. Niezależnie od specjalności których dotyczą, opracowane sylwetki absolwentów ujęte zostały w kilku blokach tematycznych:

- a) zakres wiedzy i umiejętności absolwenta,
- b) jakie uprawnienie zawodowe może być dostępne kończącym daną specjalność,
- c) jakie oczekiwania praktyki spełniać może absolwent w swojej pracy zawodowej.

Kwalifikacyjny wizerunek absolwenta uwzględnia informacje przekazywane przez pracodawców. Przedstawiane sylwetki absolwenta będące konsekwencją realizowanego programu nauczania podlegają okresowym ocenom, które mają na celu ich dostosowanie do potrzeb rynku pracy. Dokumentują to m.in. okresowo przeprowadzane przeglądy planów studiów i programów nauczania.

Z punktu widzenia kwalifikacji absolwenta ważne znaczenie ma, po pierwsze, realizowany z nadmiarem godzinowym, pakiet przedmiotów podstawowych i kierunkowych; przy jednocześnie trafnie dobranym zestawie przedmiotów specjalnościowych, właściwie ukierunkowujących zdobywaną wiedzę; po drugie, relatywnie rozbudowane pakiety zajęć terenowych, stwarzających szanse na zdobywanie również umiejętności niezbędnych dla prac studialnych i analiz przestrzennych, w tym w zakresie planowania przestrzennego.

W odniesieniu do opisu sylwetek absolwenta do rozważenia proponuje się dwie kwestie:

---

\* W dalszej części posługiwać się będziemy skrótem „w Poznaniu” oraz „w Kościanie” – mając na uwadze kolejno, siedzibę Uczelni oraz Zamiejscowy Ośrodek.



- 1) Opis kwalifikacyjnego profilu absolwenta powinien być wyraźniej zróżnicowany między poszczególnymi specjalnościami, a zwłaszcza między pierwszym i drugim stopniem studiów.
- 2) Niektóre deklarowane umiejętności wydają się wykraczać poza rzeczywistość nabytą wiedzę i praktykę. Dotyczy to zapisu, prawie we wszystkich sylwetkach, że „*zdołano zdobyć wiedzę teoretyczną i praktyczne umiejętności pozwalają absolwentom kierunku m.in. na opracowywanie projektów planów zagospodarowania przestrzennego*”. Na specjalnościach studiów drugiego stopnia plany te są imiennie wymieniane, wskazując np. na miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gmin. Analiza procesu nauczania prowadzi do wniosku, że absolwenci są przygotowani do pracy w interdyscyplinarnych grupach, których zadaniem będą różne studia przygotowawcze. Można mieć wątpliwości – mimo bardzo oryginalnych przedmiotów nauczania, o czym poniżej - czy są w pełni przygotowani do samodzielnego prowadzenia prac projektowych, czego zresztą nie wymagają standardy kształcenia. Przykładowo, na specjalności *Zarządzanie przestrzenne*, absolwent powinien być raczej przygotowywany do kierowania interdyscyplinarną grupą, której m.in. finalnym zadaniem jest projekt odpowiedniego planu.

#### 1.2. Ocena zasad rekrutacji i sposobu selekcji kandydatów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad rekrutacji na studia II stopnia.

Zgodnie z wymogami prawnymi, podstawą procedury rekrutacyjnej na Wydziale są uchwały Senatu Uniwersytetu im. A. Mickiewicza. Uchwały te normują proces rekrutacji na studia pierwszego i drugiego stopnia, z rozróżnieniem studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Rada Wydziału uszczegóławia zasady przyjmowania na pierwszy rok studiów stosownie do specyfiki swoich kierunków. Przyjęte na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych rozwiązania rekrutacyjne na studia licencjackie nie odbiegają od powszechnie stosowanych w polskich uczelniach, i mieszczą się w ogólnie normowanych ramach prawnych w tym zakresie. Kandydaci na studia rekrutowani są od razu na dany kierunek studiów.

W ogólnym ujęciu, rekrutacja na studia pierwszego stopnia ma charakter konkursu świadectw maturalnych z uwzględnieniem kandydatów z „nową” i „starą” maturą. Sprecyzowany został imienny zestaw przedmiotów, którym przypisane są odpowiednie wagi, spośród których – oprócz obowiązkowego języka obcego - kandydaci wybierają jeden do oceny. Końcowy wynik podawany jest w skali punktowej: 0-100. Procedura rekrutacyjna przewiduje również zwolnienia dla laureatów olimpiad.

Studia drugiego stopnia skierowane są do absolwentów stopnia pierwszego tego samego kierunku lub absolwentów kierunków pokrewnych. Podstawą rekrutacji jest rozmowa kwalifikacyjna z zakresu zrealizowanego kierunku studiów. Przeprowadzone podczas rozmów oceny kandydatów stają się podstawą sporządzenia listy przyjęć, która ujawniana jest w porządku alfabetycznym. Można postulować rozważenie wdrożenia rankingu punktowego rozmów, według scenariusza bardziej jasnych kryteriów oceny.

W Tabeli 4 ujęto przyznany ocenianemu Kierunkowi limit miejsc, liczbę kandydatów oraz liczbę przyjętych osób w trzech kolejnych latach. Z uzyskanych wyjaśnień podczas wizytacji wynika, że z uwagi na duże zainteresowanie ze strony kandydatów kierunkiem *gospodarka przestrzenna* Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza podejmował decyzję o zwiększeniu limitu przyjąć ponad pierwotnie ustalone wielkości.

Tabela 4. Podstawowe informacje dotyczące rekrutacji na kierunku *gospodarka przestrzenna*

| Studia I stopnia - Poznań - siedziba Uczelni |          |           |           |           |          |           |       |
|----------------------------------------------|----------|-----------|-----------|-----------|----------|-----------|-------|
| Rok ak.                                      | Limit    |           | kandydaci |           | Przyjęci |           |       |
|                                              | stacjon. | niestacj. | stacjon.  | niestacj. | stacjon. | niestacj. | razem |
| 2008/2009                                    | 60       | 120       | 630       | 176       | 87       | 104       | 191   |

|                                                         |          |           |           |           |          |           |       |
|---------------------------------------------------------|----------|-----------|-----------|-----------|----------|-----------|-------|
| 2009/2010                                               | 90       | 130       | 706       | 181       | 122      | 119       | 241   |
| 2010/2011                                               | 100      | 100       | 613       | 120       | 119      | 93        | 212   |
| <b>Studia I stopnia - Kościan - Zamiejscowy Ośrodek</b> |          |           |           |           |          |           |       |
| Rok ak.                                                 | Limit    |           | kandydaci |           | Przyjęci |           |       |
|                                                         | stacjon. | niestacj. | stacjon.  | niestacj. | stacjon. | niestacj. | razem |
| 2008/2009                                               | 50       | 0         | 44        | 0         | 43       | 0         | 43    |
| 2009/2010                                               | 50       | 0         | 93        | 0         | 69       | 0         | 69    |
| 2010/2011                                               | 50       | 0         | 63        | 0         | 44       | 0         | 44    |
| <b>Studia II stopnia - Poznań - siedziba Uczelni</b>    |          |           |           |           |          |           |       |
| Rok ak.                                                 | Limit    |           | kandydaci |           | Przyjęci |           |       |
|                                                         | stacjon. | niestacj. | stacjon.  | niestacj. | stacjon. | niestacj. | razem |
| 2008/2009                                               | 0        | 0         | 0         | 0         | 0        | 0         | 0     |
| 2009/2010                                               | 0        | 0         | 0         | 0         | 0        | 0         | 0     |
| 2010/2011                                               | 100      | 100       | 117       | 133       | 114      | 126       | 240   |

1.3. Ocena realizacji programu studiów, z punktu widzenia zgodności realizowanego programu studiów z deklarowanymi celami kształcenia, tj. czy przyjęte rozwiązania programowe umożliwiają osiągnięcie każdego z deklarowanych celów kształcenia sformułowanych w sylwetce absolwenta oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta, a także ocena spełnienia wymagań określonych w standardach, w tym analiza porównawcza planów studiów i programów kształcenia z obowiązującymi w czasie ich realizacji standardami. Ocenie podlegają również: sekwencja przedmiotów, oferta zajęć do wyboru i stopień internacjonalizacji kształcenia.

Analiza procesu kształcenia przedstawiona w Raporcie samooceny, a także dodatkowe informacje zebrane podczas wizytacji ocenianego kierunku studiów, w tym przeprowadzone rozmowy, pozwalają na sformułowanie następujących spostrzeżeń i uwag dotyczących realizowanych programów studiów.

#### Studia I stopnia stacjonarne

- 1) Struktura przedmiotów i wymiar godzin w blokach treści podstawowych i kierunkowych w pełni odpowiada wymogom standardów, zarówno w ujęciu sumy godzin wymienionych bloków, jak i godzin poszczególnych przedmiotów. Pozytywnie należy się odnieść do faktu, że w grupie treści kierunkowych, m.in. uwzględnione zostały dwa przedmioty wymagane dla studiów inżynierskich *gospodarki przestrzennej*.
- 2) W treściach kierunkowych daje się zauważyć przewagę godzinową przedmiotów kluczowych dla gospodarki przestrzennej, m.in. *planowanie przestrzenne, projektowanie urbanistyczne, przyrodnicze podstawy gospodarowania*. Łącznie z przedmiotami specjalnościowymi wydają się one dostarczać właściwej dla *gospodarki przestrzennej* kompozycji treści kształcenia.
- 3) W pełni realizowana jest grupa przedmiotów „inne treści”. Odrębnym przedmiotem objęta jest *ochrona własności intelektualnej*, zaś treści z zakresu *technologia informacyjna* realizowane są w ramach dwóch różnych przedmiotów (*techniki komputerowe, projektowanie komputerowe*). Konieczny wymiar godzin dotyczących treści humanistycznych realizowany jest poprzez kilka przedmiotów (*Socjologia, Demografia, Systemy osadnicze, Społeczno-kulturowe uwarunkowania gospodarki przestrzennej*). Odpowiada wymogom standardów liczba godzin *Języka obcego* oraz *Wychowania fizycznego*.
- 4) Łączna liczba godzin zajęć dydaktycznych realizowanych na kierunku w Poznaniu i Kościanie wynosi 2380. W rozkładzie między formy dydaktyczne, kształtuje się to następująco: wykłady – 1105; ćwiczenia i laboratoria, konwersatorium – 1275, co daje wskaźnik 54% aktywnych form zajęć dydaktycznych.
- 5) W świetle wymagań stawianych standardami kształcenia oferta zajęć do wyboru nie powinna być mniejsza niż 345 godz. W Raporcie samooceny wskazano, że w planie studiów „zarezerwowano” dla przedmiotów do wyboru (w Poznaniu i w Kościanie) po 90 godzin. Przeprowadzone podczas wizytacji rozpoznanie ujawniło jednak, że do grup „do

wyboru” nie wliczono szeregu przedmiotów będących w istocie wybieralnymi (języki, ćwiczenia terenowe różniące się tematyką, terminem i miejscem odbywania, wychowanie fizyczne) W efekcie, okazuje się, że na poziomie studiów licencjackich liczba godzin do wyboru wynosi 575. Różnice ujmuje Tabela 5.

Tabela 5. Podana w Raporcie samooceny oraz skorygowania struktura zajęć dydaktycznych na studiach stacjonarnych

| Treści kształcenia | Raport samooceny samooceny | Po skorygowaniu |                   |
|--------------------|----------------------------|-----------------|-------------------|
|                    | Liczba godzin              | Liczba godzin   | Udział procentowy |
| Podstawowe         | 345                        | 345             | 14,5              |
| Kierunkowe         | 855                        | 920             | 38,6              |
| Do wyboru          | 90                         | 575             | 24,2**            |
| Inne wymagania     | 1060                       | 540             | 22,6              |
| <b>Razem</b>       | <b>2350</b>                | <b>2380</b>     | <b>100,0</b>      |

6) W przedstawionych do oceny planach studiów nie występuje przedmiot ujmujący przewidywane standardami treści z zakresu *Planowanie infrastruktury technicznej*. Z informacji uzyskanych podczas wizytacji wynika jednak, że brak w tym względzie wiąże się z korektą planu, w wyniku której przedmiot ten przesunięty został z drugiego na trzeci rok studiów. Zatem studenci obecnego trzeciego roku zrealizowali już ten przedmiot na roku drugim, zaś studenci roku drugiego podejmą go dopiero w roku następnym.

7) Do rozważenia można zgłosić dwie kwestie:

- lepsze skorelowanie zajęć z makro- i mikroekonomii z ekonometrią. Wydaje się zasadne, aby przekazywanie wiedzy tych dwóch pierwszych wyprzedzało zajęcia z ekonometrii,
- niedostateczny wymiar godzin z przedmiotów „ilościowych” (*Matematyka, Statystyka*), co wydaje się dyktowane m.in. potrzebami później realizowanych przedmiotów, jak: *Ekonometria, Metody analizy przestrzennej*.

Zamiejscowy Ośrodek w Kościanie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza położony jest w odległości drogowej nieco ponad 50 km od siedziby Uczelni. Ośrodek mieści się w ramach Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego. Kierunek studiów *gospodarka przestrzenna* poziomu licencjackiego uruchomiony został w roku akademickim 2008/2009. Istnieje on obok innych kierunków UAM, funkcjonujących w Ośrodku. Studia odbywają się wyłącznie w systemie stacjonarnym. Łączna liczba studentów wszystkich lat kierunku w obecnym roku akademickim wynosi około 100 osób. Na poszczególnych latach studiów liczba ta nie przekracza 40 studentów.

Część zajęć dydaktycznych studenci Ośrodka zamiejscowego w Kościanie odbywają w siedzibie Uczelni w Poznaniu. Dotyczy to przedmiotów ujętych w poniższym zestawieniu.

| Przedmiot                         | Semestr | Liczba godzin |
|-----------------------------------|---------|---------------|
| Projektowanie komputerowe         | 2       | 30            |
| Projektowanie komputerowe         | 3       | 30            |
| Geograficzne systemy informacyjne | 3       | 45            |
| Wykład monograficzny              | 5       | 45            |
| Wykład monograficzny              | 6       | 45            |

Z posiadanych informacji wynika, że studenci z Ośrodka Zamiejscowego zajęcia wymienione powyżej odbywają w odpowiednich, dobrze wyposażonych laboratoriach w siedzibie Uczelni. Zajęcia z przedmiotu techniki komputerowe prowadzone są w Ośrodku, w pracowni znacznie odbiegającej wyposażeniowo od opisywanych w raporcie głównym laboratoriów. Osobnego rozważenia wymaga zmiana statusu prawnego Ośrodka. Kościan

położony jest w ramach Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, i z tej właściwości należy skorzystać.

#### Studia I stopnia niestacjonarne

Zajęcia na studiach niestacjonarnych nawiązują do planów studiów stacjonarnych. Obejmują wszystkie przedmioty o treściach podstawowych i kierunkowych, w liczbie godzin zakładanych standardami. Większość, pozytywnie ocenianych wyżej właściwości studiów stacjonarnych dotyczy również studiów niestacjonarnych, z uwzględnieniem, oczywiście wymogów nieadresowanych do studiów niestacjonarnych. Wyjaśnienia i komentarza wymagają następujące zagadnienia:

- 1) Z informacji przedstawionych w Raporcie samooceny wynika, że w niewystarczającym wymiarze zaplanowane zostało kształcenie na tej formie studiów. Łączna liczba godzin powinna wynosić 1320, podczas, gdy w Raporcie wskazano na 1243 (s. 33 Raportu samooceny). Dokładna, ponowna analiza przeprowadzona podczas wizytacji, rzeczywistego wymiaru realizowanych godzin dydaktycznych pozwoliła skorygować ujęte w raporcie dane liczbowe (w większości były to błędy rachunkowe podliczania). Okazało się bowiem, że na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia łączna liczba godzin dydaktycznych wynosi 1378. Różnice ujmuje Tabela 6.

Tabela 6. Podana w Raporcie samooceny oraz skorygowania struktura zajęć dydaktycznych na studiach niestacjonarnych

| Treści kształcenia | Raport samooceny samooceny | Po skorygowaniu |                   |
|--------------------|----------------------------|-----------------|-------------------|
|                    | Liczba godzin              | Liczba godzin   | Udział procentowy |
| Podstawowe         | 215                        | 250             | 18,1              |
| Kierunkowe         | 520                        | 660             | 47,9              |
| Do wyboru          | 508                        | 203             | 14,8**            |
| Inne wymagania     | -                          | 265             | 19,2              |
| <b>Razem</b>       | <b>1243</b>                | <b>1378</b>     | <b>100,0</b>      |

\*\* procent liczony do ogólnej liczby godzin.

- 2) Przedmiot podstawowy *Historia urbanistyki* zaplanowany został w wymiarze 15 godzin (w standardach 30 godzin). Można uznać, że niedobór jest rekompensowany przedmiotem nie uwzględnianym standardami, a mianowicie *Podstawy architektury* (15 godzin),

#### Studia II stopnia stacjonarne

- 1) Łączny wymiar godzin znacznie przekracza na wszystkich realizowanych specjalnościach wymagania stawiane standardami kształcenia. Spełniony jest również wymóg w tym względzie w odniesieniu do grup przedmiotów o treściach podstawowych i kierunkowych.
- 2) Przedmioty specjalnościowe dostosowane są do specyfiki uruchomionych specjalności. Wyrażnego podkreślenia wymagają trzy powiązane ze sobą przedmioty (grupy zajęć), a to:
  - a) *Pracownia projektowa (studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy)*,
  - b) *Pracownia projektowa (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego)*,
  - c) *Pracownia planistyczna (plan zagospodarowania przestrzennego województwa)*,Są to zajęcia o wysokiej wadze w kształtowaniu sylwetki absolwenta ocenianego kierunku studiów.
- 3) Podobnie do powyższego wskazać należy na inną grupę przedmiotów, a mianowicie *wykłady monograficzne*, będące jednocześnie wykładami do wyboru. Z przeprowadzonych rozmów wynika, że są one prowadzone przez doświadczonych

dydaktyków, w tym legitymujących się dużym, własnym dorobkiem badawczym w danej dziedzinie, a także przez wizytujących Uczelnię wykładowców zagranicznych.

- 4) **Odrębnego wyeksponowania wymagają wykłady monograficzne liczącego się w skali światowej specjalisty z zakresu *Regional Science*, profesora Petera Nijkampa z Uniwersytetu w Amsterdamie, który jest równocześnie pracownikiem Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.**
- 5) Analiza planu studiów prowadzi do wniosku, iż zróżnicowanie wskazywanych imiennie przedmiotów pomiędzy poszczególnymi specjalnościami jest relatywnie małe. Z wyjaśnień przedstawianych podczas wizytacji, a także z analizy sylabusów wynika, że istotny „ciężar specjalnościowy” przejmują zajęcia typu: *wykłady monograficzne seminarium magisterskie, laboratorium magisterskie, proseminarium, ćwiczenia terenowe*. Ogólny wymiar godzin tych zajęć jest znaczący w stosunku do liczby godzin, jakie są do dyspozycji w grupie specjalnościowej. To też staje się podstawą wniosku o wystarczającym pakiecie treści specjalnościowych.
- 6) Wskazana jest poprawa struktury zajęć na rzecz zwiększenia udziału form aktywnych (ćwiczenia i inne). Ujęty w planie udział wynosi od 36,2% (*Zarządzanie przestrzenne*) do 42,1% (*Rozwój regionalny*). Na pewne złagodzenie dysproporcji wskazuje wyjaśnienie otrzymane podczas wizytacji, iż część wykładów, w tym tzw. wykładów monograficznych, prowadzona jest w formule proseminaryjnej.

#### Studia II stopnia niestacjonarne

- 1) Na wszystkich specjalnościach ogólna liczba godzin zajęć znacznie przekracza 60% liczby wymaganej standardami kształcenia. Właściwa jest również liczba godzin zajęć w grupie podstawowej i specjalnościowej.
- 2) Znaczącą część pakietu treści specjalnościowych wypełniają wymienione powyżej, w odniesieniu studiów stacjonarnych, zajęcia dotyczące wykładów monograficznych oraz przygotowywanej pracy magisterskiej.
- 3) Również w przypadku studiów niestacjonarnych zachodzi potrzeba poprawy struktury zajęć, poprzez zwiększenie udziału aktywnych form przekazywania wiedzy i kształtowania umiejętności.

#### 1.4. Ocena systemu ECTS

Ogólne sumy punktów ECTS odpowiadają założeniom przyjętym w standardach kształcenia. Wycena punktów ECTS jest też w zasadzie zgodna z ustaleniami przyjętymi w rozporządzeniach Ministra NiSzW. W każdym semestrze studiów student uzyskuje liczbę punktów mieszczącą się w przedziale 27-33, przy jednoczesnym sumowaniu się do 60 w każdym roku studiów. Nieznacznym odstępstwem jest semestralny rozkład punktów ECTS na studiach licencjackich stacjonarnych w semestrze V (26) i VI (34). Rozkład liczby punktów przyznawanych poszczególnym rodzajom zajęć wykazuje ich zbieżność z rangą przekazywanych treści w zakładanych efektach kształcenia.

Ponownego rozważenia i odpowiedniej korekty wymagają następujące kwestie:

- 1) czy uzasadniona jest bardzo wysoka liczba punktów za *konwersatorium* na studiach licencjackich stacjonarnych; przy 30 godzinach zajęć wynosi 15. Na studiach niestacjonarnych wynosi 11 punktów,
- 2) podobna uwaga dotyczy egzaminu magisterskiego na studiach drugiego stopnia (17 punktów ECTS), przy jednoczesnym *seminarium magisterskim* (90 godz., 12 punktów ECTS) i *Laboratorium magisterskie* (75 godz., 7 punktów ECTS),
- 3) przedstawiona wyżej uwaga dotyczy specjalności *Planowanie przestrzenne* na studiach stacjonarnych; rozważenia wymagają również inne specjalności, w których te same

zajęcia mają nieco inną liczbę punktów ECTS; na studiach niestacjonarnych wskazywane liczby punktów ECTS są jeszcze wyższe.

#### 1.5. Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej

Pracownicy są dostępni dla studentów w określonych godzinach dyżurowania. Dyżury pracowników są częste zarówno w Poznaniu, jak i w Słubicach. Indywidualna opieka merytoryczna pracowników naukowych jest oceniana przez studentów pozytywnie – mają oni możliwość swobodnego wyboru tematu prac dyplomowych. Badania potrzebne do pracy dyplomowej studenci mają prawo prowadzenia w kierunkach jakie sami zaproponują. Opieka nad studentem dotyczy sfery prowadzonych zajęć, jak również indywidualnych konsultacji prowadzonych przez prowadzących zajęcia.

Dostępność do zbiorów bibliotecznych Uczelni pokrywa się z zapotrzebowaniem wynikającym z prowadzonych zajęć, zbiory biblioteczne odpowiadają potrzebom studentów w stosunku do wymagań pracowników dydaktycznych. Nie ma konieczności posiłkowania się dodatkowymi zbiorami z innych bibliotek, np. miejskich.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do informacji związanych z tokiem studiów. Plany zajęć są dostępne zarówno na tablicach informacyjnych jak i na stronie internetowej Uczelni. Studenci na początku zajęć dostają informacje o wymaganiach i formie przyszłego egzaminu. Studenci mają dostęp do sylabusów.

**Studenci mają zapewnioną wystarczającą opiekę merytoryczną i dydaktyczną. Wymagania stawiane studentom są przekazywane odpowiednio wcześniej wraz z podaniem materiału źródłowego.**

### 2. Analiza i ocena efektów kształcenia

#### 2.1. Ocena systemu weryfikacji etapowych i końcowych osiągnięć studentów

Analizowano prace przejściowe zarówno w Poznaniu, jak i w Ośrodku Zamiejscowym w Kościanie.

##### Prace przejściowe w Poznaniu

Biorąc pod uwagę fakt, że na wizytowanym kierunku nie można ocenić efektów kształcenia przez pryzmat prac licencjackich, a jedynie przez pryzmat prac przejściowych i egzamin dyplomowy, w celu oceny efektów kształcenia, a także metod tej oceny, przeanalizowano znaczącą liczbę prac przejściowych. Wykaz analizowanych przejściowych prac egzaminacyjnych znajduje się w Załączniku 3a.

Specyfika studiów charakteryzujących się interdyscyplinarnością powoduje dodatkowe zróżnicowanie zakresu i struktury egzaminów, zaliczeń i prac projektowych. Np. w przypadku przedmiotów takich jak *Urbanistyka*, *Architektura* egzamin oparty był m.in. na analizie map, czy pytań formułowanych do zamieszczonych rysunków dotyczących konstrukcji elementów architektonicznych etc.

W większości jednak prace oparte były na pytaniach otwartych, wymagających mniej lub bardziej szerokich odpowiedzi pisemnych.

Wśród analizowanych prac przejściowych uwagę Zespołu zwróciły prace z przedmiotów *Systemy osadnicze* oraz *Makroekonomia*, w których rozkład ocen zdecydowanie odbiegał od innych przedmiotów. Mianowicie, zarówno w pierwszym, jak i w drugim terminie zdawania liczba ocen niedostatecznych była znacząca. Szereg osób uzyskało pozwolenie na zdawanie tych egzaminów w trybie warunkowym. W przypadku przedmiotu *Systemy osadnicze* na 26 osób przystępujących do egzaminu warunkowego, nie zdało tego egzaminu 17 osób. Wydaje się, że sytuacja ta wymaga pogłębionej analizy.

## Prace przejściowe w Kościanie

Prace zaliczeniowe i egzaminacyjne miały zróżnicowaną formę – pytania otwarte i testy. W grupie tych pierwszych występowały przede wszystkim takie przedmioty jak: *Prawne uwarunkowania gospodarki przestrzennej* (4 pytania), *Socjologia* (5 pytań), *Gospodarka lokalna i strategia rozwoju gminy* (5 pytań) etc. W większości prac oceniający wskazywali na niedociągnięcia odpowiedzi, przy przyznawaniu ustalonych poziomów punktów, czy ocen. Prace były rzetelnie sprawdzane.

W przypadku prac mających charakter testowy (np. przedmiot *Problemy restrukturyzacji miast*, ale także wielu innych analizowanych prac z poszczególnych przedmiotów) obowiązywała jasno sprecyzowana punktacja. Ponadto w znacznym stopniu były to prace, które zawierały nie tylko klasyczne pytanie i formę odpowiedzi testową, ale także krótkie odpowiedzi opisowe (np. *Podstawy gospodarki przestrzennej* oraz wspomniany wyżej przedmiot *Problemy rewitalizacji miast*). W przypadku tego przedmiotu było to 13 pozycji wymagających odpowiedzi z możliwością uzyskania maksymalnie 60 punktów. W przypadku większości wybranych do analizy prac przejściowych dołączone były protokoły, co ułatwiło analizę rozkładu ocen. Rozkłady te nie budzą zastrzeżeń, jakkolwiek są one zróżnicowane w ramach przedmiotów.

### 2.2. Analiza skali i ocena przyczyn odsiewu

Przedstawiona w Raporcie samooceny skala zjawiska odsiewu studentów na poszczególnych latach studiów w zasadzie nie nasuwa żadnych niepokojących spostrzeżeń. Trudno jednak nie zauważyć relatywnie dużej liczby skreśleń na pierwszym roku, zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. W znacznej części wiąże się to z dosyć powszechnym zjawiskiem niepodjęcia studiów przez wszystkich nowoprzyjętych.

Analiza protokołów egzaminacyjnych nie ujawniła wysokich rozbieżności między przedmiotami w zakresie rozkładów stawianych ocen. Przykładowo, przedstawione wizytującym zbiorcze analizy sesji letniej 2009/2010 wskazują, że najczęstszą oceną była ocena „dobra” (28%), najrzadszą „niedostateczny” (6%); udział liczby ocen „bardzo dobry” wynosił 21%.

2.3. Ocena zasad dyplomowania, w tym wewnętrznych uregulowań prawnych w tym zakresie, dotyczących m.in. zasad ustalania i wyboru tematów prac, wyboru opiekunów i recenzentów, przeprowadzania egzaminów dyplomowych oraz działań zapobiegającym patologiom, a także losowo wybranych prac dyplomowych

Na studiach pierwszego stopnia – jak wspomniano – nie jest przygotowywana praca dyplomowa. Studia te kończone są egzaminem licencjackim w formie pisemnej. Na początku każdego roku akademickiego przygotowywany jest zestaw zagadnień do egzaminu, który ogłaszany jest drogą elektroniczną na stronie internetowej Uczelni. Na ostatnim semestrze studiów prowadzone są zajęcia, w formie konwersatorium, przygotowujące do egzaminu dyplomowego. Z uzyskanych informacji od Władz Wydziału wynika, że polegają one na dyskusowaniu kolejnych zagadnień z zestawu egzaminacyjnego obowiązującego w danym roku. Słabością tego rozwiązania jest, m.in. to, że dany pracownik naukowo-dydaktyczny musi prowadzić dyskusje również na tematy znacząco nawet odbiegające od jego specjalizacji naukowej.

Dziekan wyznacza termin egzaminu licencjackiego (termin zasadniczy, a także termin dodatkowy). Egzamin przeprowadzany jest przez komisję egzaminacyjną. Pytania wymagają opisowych odpowiedzi (nieco inną formę miały w ostatnim roku zestawy egzaminacyjne w Zamiejscowym Ośrodku w Słubicach). Prace podlegają ocenie przez egzaminatorów, będących członkami komisji egzaminacyjnej. Ocena zostaje potwierdzona w protokole egzaminacyjnym oraz wpisana do indeksu studenta. Na ogólny wynik studiów składa się

ocena egzaminu licencjackiego (1/4) oraz średnia z uzyskanych podczas studiów wyników (3/4).

Studia drugiego stopnia kończą się obroną pracy dyplomowej połączoną z egzaminem magisterskim. W odniesieniu do procesu dyplomowania na studiach drugiego stopnia na pozytywne odnotowanie zasługuje:

- a) wspominany wyżej dobór tematów prac magisterskich zgodnych ze specyfiką kierunku *Gospodarka przestrzenna*,
- b) zauważalna troska o jakość przygotowywanych prac, czego przejawem są ujęte w planie studiów odrębne formy zajęć z: *Proseminarium* (30 godz.), *Seminarium magisterskiego* (90 godz.), *Laboratorium magisterskiego* (75 godz.),
- c) na ogół wysoki poziom przygotowanych prac (opinia formułowana na podstawie przeglądu losowo wybranych prac),
- d) należyte zorganizowanie systemu obrony prac wraz z egzaminem dyplomowym.

Do słabszych stron zaliczyć można zdawkowo formułowane oceny recenzji, w zasadzie ograniczające się do wystawiania not, bez żadnego uzasadniania wartości (ewentualnie niedomogów).

### **Załącznik Nr 3** – Ocena poszczególnych losowo wybranych prac dyplomowych.

Analizowane prace magisterskie charakteryzował dobry akademicki poziom. Godna podkreślenia jest niezwykła konsekwencja w wyborze tematyki prac magisterskich, zbieżnej z kanonem wiedzy kierunku i realizowanymi w jego ramach specjalnościami. Widać wyraźnie duży nadzór promotorski, przejawiający się także znaczącym zaangażowaniem kadry pracowników samodzielnych w prowadzenie seminariów magisterskich. Dobrze byłoby zatem, aby ich opinie o pracach były bardziej wyczerpujące, podobnie większej argumentacji wymagają oceny wystawiane przez recenzentów.

2.4. Ocena zdefiniowanych przez uczelnię efektów kształcenia, w tym ich zgodności ze standardami kształcenia i realizowanym programem.

Do wysokiej oceny efektów kształcenia upoważniają dobrze przygotowane programy nauczania i konsekwentna ocena wiedzy studenta, czego wyrazem są analizowane prace przejściowe.

Zdefiniowane przez Uczelnię efekty kształcenia, zwłaszcza te syntetycznie kontrolowane w formie zagadnień egzaminu dyplomowego licencjackiego obejmują cały realizowany program w zakresie podstawowego kanonu wiedzy i są zgodne ze standardami kształcenia na kierunku. Warto byłoby rozszerzyć ten sprawdzian o umiejętności wykorzystania wiedzy (np. w postaci projektu planistycznego – por. dalej s. 21)

Osiągnięte efekty kształcenia widoczne są także przez pryzmat dobrze przygotowanych prac magisterskich.

3. Ocena organizacji i realizacji procesu dydaktycznego.

3.1. Ocena stosowanych metod dydaktycznych i trafności ich doboru ze zwróceniem szczególnej uwagi na metody i techniki kształcenia na odległość oraz technologie informatyczne, zakres i treść pracy własnej studenta, innowacyjność prowadzonych zajęć dydaktycznych, a także potrzeby osób niepełnosprawnych.

Pozytywnie należy oceniać stosowaną na kierunku *gospodarka przestrzenna* metodykę procesu dydaktycznego. W siedzibie Uczelni zajęcia wykładowe, a zwłaszcza ćwiczenia prowadzone są z wykorzystaniem powszechnej już na Wydziale techniki audiowizualnej, dzięki wyposażeniu sal w odpowiednie urządzenia, w tym projektory multimedialne. Te ostatnie są szczególnie ważne w wielu przedmiotach z zakresu gospodarki przestrzennej. Stwarzają bowiem możliwość interaktywnego korzystania z komputerowych programów do



projektowania planistycznego. **Mocnego podkreślenia wymagają wykorzystywane w procesie dydaktycznym, dobrze wyposażone w stosowny sprzęt pracownie**, to jest: Laboratorium Projektowania Urbanistyczno-Architektonicznego, Laboratorium Modelowania Ekonometryczno-Przestrzennego i Laboratorium Regionalnych Systemów Informacji Geograficznej\*.

Osobnego wskazania wymagają stosunkowo liczne ćwiczenia terenowe, prowadzone według ustalonego scenariusza, przy dużej jednocześnie aktywności studenta w rozwiązywaniu konkretnych zadań. Obowiązkowymi ćwiczeniami terenowymi objęci są studenci obydwóch stopni studiów w wymiarze 25 dni na studiach pierwszego stopnia i nieco mniejszy wymiar na studiach stopnia drugiego. Na pierwszym roku wszyscy studenci objęci są siedmiodniowymi ćwiczeniami/praktykami zagranicznymi.

**Przedstawiane wyżej elementy procesu dydaktycznego (wyposażone pracownie i rozbudowany system ćwiczeń terenowych), są elementami wyróżniającymi charakteryzowany kierunek studiów i przemawiają za bardzo wysoką oceną tego procesu.**

### 3.2. Ocena dostępności i jakości sylabusów.

Dla każdego przedmiotu opracowane zostały sylabusy według jednolitego układu treści, oddzielnie dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Na podkreślenia zasługują oryginalne elementy, jak np. zakładane dla każdego przedmiotu efekty kształcenia, a także kalkulacja nakładu pracy studenta sporządzana z uwzględnieniem tych samych składowych dla wszystkich prowadzonych zajęć. Analiza opracowanych sylabusów pozwala wysoko ocenić „dyscyplinę” w ich sporządzaniu. W zasadzie wszystkie pozycje uwzględnione w wystandaryzowanym formularzu mają swoje rozwinięcie przez sporządzających je autorów. Z jakichś powodów jedynie kod przedmiotu nie jest podawany w większości sylabusów. Pojawiają się też nieliczne jedynie inne wyjątki, jak np. brak nazwiska osoby prowadzącej zajęcia z przedmiotu *Strategia rozwoju gminy* na studiach niestacjonarnych. Zauważyć też trzeba, że nie we wszystkich sylabusach podano rozróżnienie między literaturą podstawową i uzupełniającą. Szczególnie istotne jest to w przypadku relatywnie długich list bibliograficznych (np. *Podstawy przyrodnicze gospodarowania*).

Elementy sylabusu dotyczące treści i celów przedmiotu są dostępne dla studentów w formie elektronicznej po zalogowaniu się w systemie USOS.

### 3.3. Ocena sposobu realizacji i systemu kontroli praktyk

Systemem obowiązkowych praktyk objęci są wszyscy studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na studiach pierwszego stopnia, w części także drugiego stopnia. Studenci kierunku *gospodarka przestrzenna* odbywają dwojakiego rodzaju praktyki. Jeden rodzaj realizowany jest w postaci praktyk (ćwiczeń) terenowych, według odpowiednio zaprojektowanego harmonogramu nawiązującego do planu studiów, i wiąże się ze zdobywaniem praktycznych umiejętności, ważnych w projektowaniu zagospodarowania przestrzeni. Dotyczy studentów obydwóch stopni studiów. Praktyki te prowadzone są pod nadzorem pracownika naukowo dydaktycznego. Zaliczenie praktyki odbywa się na podstawie prezentacji wyników przeprowadzonych badań. O znaczeniu tego rodzaju ćwiczeń wspomina się także w powyższym punkcie 2.1.

Drugi rodzaj, to praktyki zawodowe mające miejsce najczęściej w jednostkach samorządu terytorialnego. Odbywają je studenci studiów pierwszego stopnia. Ich celem głównym jest zapoznanie się z zadaniami planistycznymi tych jednostek i konkretnie realizowanymi pracami w tym zakresie. Czas trwania praktyk dla studentów studiów stacjonarnych wynosi 3

---

\* Wyposażenie sal wykładowych i ćwiczeniowych w Ośrodku Zamiejscowym w Kościanie omówiono dalej.

tygodnie, zaś studiów niestacjonarnych 2 tygodnie. Nadzór nad praktykami zawodowymi studentów prowadzi Pełnomocnik Dziekana ds. Praktyk Zawodowych, powoływany dla danego kierunku studiów. On też zalicza praktyki na podstawie poświadczenia przez opiekuna ze strony instytucji odbywania praktyki.

3.4. Ocena organizacji studiów (rozkład czasowy oraz obsada i koncentracja zajęć, sesje egzaminacyjne, analiza obciążeń studentów).

Rozkład czasowy zajęć nie nasuwa żadnych wątpliwości. Harmonogramy wydają się uwzględniać minimalizowanie „okienek” między zajęciami. Na studiach stacjonarnych dominują zajęcia w blokach dwu-lekcyjnych, zaś na niestacjonarnych cztero-lekcyjnych (zajęcia ćwiczeniowe często są nieco krótsze). Na studiach niestacjonarnych zjazdy odbywają się co dwa tygodnie (piątkowo-sobotnie), co w pełni zabezpiecza realizację zakładanego planu studiów.

Rozkład liczby egzaminów należy ocenić pozytywnie. Na ogół ich liczba w sesji mieści się w przedziale 3 – 4. W nielicznych tylko semestrach liczba ta wynosi 5.

Rozkład czasowy zajęć w Ośrodku zamiejscowym w Kościanie nie nasuwa żadnych wątpliwości. Wspominano już, że studenci wyrażali uznanie w odniesie do jakości ułożonego harmonogramu.

3.5. Ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.

Wszystkie hospitowane zajęcia prowadzone były na bardzo dobrym poziomie zarówno od strony metodycznej, jak i z punktu widzenia przekazywanych treści. Zwraca uwagę staranne przygotowanie wykładów przez prowadzących i aktywowanie studentów oraz aktywne sposoby prowadzenia ćwiczeń oparte na przygotowanych przez prowadzących materiałach dydaktycznych. Wszystko to w połączeniu z wysokimi standardami odpowiednio przygotowanych do zajęć sal dydaktycznych stwarza bardzo dobre warunki kształcenia.

#### **Załącznik Nr 4** - Informacje dotyczące hospitowanych zajęć dydaktycznych.

3.6 Kształcenie w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Słubicach.

Ocena programu studiów i jego realizacji w ZOD w Słubicach.

Analiza realizowanego programu stacjonarnych studiów I stopnia, planów zajęć, sylabusów poszczególnych przedmiotów, a także pozyskane w trakcie wizyty zespołu oceniającego informacje wskazują, że spełnione są następujące standardy określone - dla kierunku *gospodarka przestrzenna* – w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12.07.2007 roku:

- studia pierwszego stopnia trwają 6 semestrów;
- wymiar realizowanego programu studiów przekracza określone w standardzie minimum dla stacjonarnych studiów I stopnia o 130 godzin;
- oceniany program studiów zawiera określone w standardzie tzw. *treści podstawowe* w wymiarze przekraczającym wymagane minimum o 105 godzin, w wymiarze ponadstandardowym realizowane są przedmioty: matematyka, statystyka, ekonomia oraz socjologia;
- realizowany program studiów przekracza wymagane w standardzie minimum dotyczące wymiaru godzinowego przeznaczonego na tzw. *treści kierunkowe*, wymiar standardowy wynosi 540 godzin, realizowany na ocenianym kierunku – 855 godzin; znaczące przekroczenie określonej w standardach kształcenia liczby godzin przeznaczonych na przedmioty kierunkowe, umożliwił istotne wzbogacenie realizowanych treści programu

- m.in. w zakresie: ekonomiki miast i regionów, samorządu terytorialnego, przyrodniczych uwarunkowań gospodarowania przestrzenią, planowania infrastruktury technicznej, strategii rozwoju gminy oraz geodezji i kartografii;
- na ocenianym kierunku studiów realizowane są we właściwym wymiarze czasu treści programowe z zakresu *ochrony własności intelektualnej, technologii informacyjnej, wychowania fizycznego* oraz seminarium przygotowującego do egzaminu dyplomowego;
  - standardowy czasowy wymiar nauki języków obcych wynosi 120 godzin, realizowany program przewiduje naukę dwóch języków obcych o łącznym wymiarze 300 godzin, program nauczania oraz system weryfikacji znajomości przez studentów wybranych języków obcych stanowi mocną stronę realizowanego programu nauczania w *Collegium Polonicum*;
  - oceniany program studiów przewiduje obowiązek odbycia 3 tygodniowej praktyki zawodowej po IV semestrze studiów; praktyki odbywane są w jednostkach samorządu terytorialnego; program studiów przewiduje dodatkowo obowiązek odbycia 7 dniowej praktyki zagranicznej organizowanej przy współpracy *Uniwersytetu Viadrina* we Frankfurcie nad Odrą; **uzyskane w trakcie wizyty Zespołu oceniającego informacje stanowią podstawę do sformułowania wysokiej oceny systemu odbywania i zaliczania praktyki zawodowej przez studentów Collegium Polonicum**;
  - udział aktywnych form zajęć dydaktycznych (seminariów, ćwiczeń, laboratoriów i zajęć teoretycznych) wynosi 53,6% ogólnej liczby godzin przewidzianych w programie studiów;
  - sposób naliczania kredytowych punktów zaliczeniowych ECTS na ocenianym kierunku studiów spełnia warunki przenoszenia osiągnięć studentów określone w *rozporządzeniu MNiSzW z dnia 3.10. 2006 roku*, liczba oraz proporcje punktów ECTS w poszczególnych semestrach studiów zgodne są ze standardami określonymi dla kierunku *gospodarka przestrzenna*;
  - zakres merytoryczny prezentowanych w sylabusach przedmiotów podstawowych, kierunkowych i specjalnościowych a także sekwencję przedmiotów realizowanych w poszczególnych semestrach ocenić należy pozytywnie;
  - realizowana w ZOD w Słubicach specjalność studiów *Rozwój i rewitalizacja miast oraz obszarów miejskich* zgodna jest z kanonem kierunku studiów *gospodarka przestrzenna*.
  - szczegółowy przegląd realizowanego programu studiów oraz informacje uzyskane w trakcie wizyty zespołu oceniającego stanowią podstawę do wskazania następujących słabych stron realizowanego programu studiów:
  - oceniany program nie realizuje określonych w rozporządzeniu MNiSzW jako obowiązkowe w wymiarze 60 godzin - treści humanistycznych (z zakresu np. filozofii, psychologii, etyki, logiki, nauki o polityce).

Ocena systemu weryfikacji etapowych osiągnięć studentów w ZOD w Słubicach.

Na ocenianym kierunku studiów nie określono jednolitych wymagań dotyczących przeprowadzenia egzaminów, prac przejściowych, kolokwii, projektów i innych etapowych sprawdzianów wiedzy. Sposób sprawdzania wiedzy i umiejętności studentów określają nauczyciele akademicki prowadzący określony rodzaj zajęć. W trakcie wizytacji zespołowi oceniającemu udostępniono 14 zestawów prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych. Do oceny wybrane zostały prace egzaminacyjne z następujących przedmiotów: *Ekonomika i rozwój miast, Organizacja i funkcjonowanie samorządu terytorialnego w Polsce, Gospodarka nieruchomościami, Podstawy gospodarki przestrzennej, Mikroekonomia, Przyrodnicze podstawy gospodarki przestrzennej*.

Przeprowadzona analiza zakresu merytorycznego oraz kryteriów i sposobu oceniania etapowych sprawdzianów wiedzy daje podstawę do sformułowania pozytywnej oceny zakresu tematycznego egzaminów oraz zastosowanych form egzaminowania studentów. Wszystkie przeglądane prace dotyczyły określonych w sylabusach przedmiotów treści programowych. Ocenione prace miały formę testów jednolitego i wielokrotnego wyboru,

opisowych odpowiedzi na zadane pytania oraz referatów. Analiza udostępnionego zestawienia ocen egzaminów i zaliczeń wszystkich przedmiotów (dla roku akademickiego 2010/2011) wskazuje na *normalny* rozkład ocen uzyskiwanych w sesji egzaminacyjnej.

Na ocenianym kierunku studiów końcowym sprawdzianem wiedzy jest pisemny egzamin dyplomowy. W roku 2010 egzamin ten miał formę testu jednolitego wyboru składającego się z 30 zamkniętych pytań i propozycji trzech odpowiedzi. Pytania dotyczyły podstawowych – dla kierunku *gospodarka przestrzenna* – definicji z zakresu planowania przestrzennego, ekonomiki miasta, rewitalizacji miast, gospodarki nieruchomościami, samorządu terytorialnego, a także przyrodniczych, prawnych oraz kulturowych uwarunkowań gospodarki przestrzennej. Stopień trudności egzaminu dyplomowego określić można jako podstawowy. W trakcie wizytacji, losowo wybrano 10 spośród 30 protokołów sporządzonych przez trzysobową komisję powołaną do przeprowadzenia egzaminu dyplomowego. Z analizy tych dokumentów wynika, że egzamin dyplomowy nie sprawiał dużych trudności kończącym studia studentom. Pięć osób otrzymało ocenę bardzo dobrą, jedna osoba dobrą plus i cztery osoby ocenę dobrą. Znacznie niższe są oceny uzyskane przez tych samych studentów w czasie studiów. Średnia ocen ze studiów w tym przypadku kształtowała się od 3,2 do 3,69.

**Przyjęta formuła egzaminu dyplomowego wymaga uzupełnienia.** Egzamin taki powinien być bowiem nie tylko sprawdzianem z zakresu podstawowego kanonu wiedzy, lecz również sprawdzianem umiejętności jej wykorzystania (np. w postaci projektu planistycznego).

W Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Słubicach kontynuowana jest wygasająca edukacja na jednolitych studiach magisterskich. W trakcie wizytacji dokonano przeglądu wszystkich tematów realizowanych prac magisterskich oraz oceny 10 wybranych losowo prac magisterskich obronionych w 2010 roku. Wszystkie tematy prac magisterskich sytuują się w zakresie gospodarki przestrzennej. Promotorami 80% prac są profesorowie. **Wylosowane do oceny prace magisterskie, reprezentują wysoki poziom** (Załącznik nr 3).

Ocena organizacji studiów w ZOD w Słubicach.

Wszystkie zajęcia przewidziane w programie studiów prowadzone są w siedzibie Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego. Przewidziane w tygodniowym planie zajęcia dydaktyczne odbywane są nieregularnie, co dwa, trzy tygodnie lub koncentrowane są w wielogodzinnych blokach i realizowane w ciągu kilku tygodni, a nie w ciągu całego semestru. Przykładowo, wykłady z *Makroekonomii* zaplanowane w środy od godz. 12.15 do 17.30 odbywane są w jednym miesiącu; wykład z przedmiotu *Struktury przestrzenne miast* zaplanowany jest na trzy pięciogodzinne wykłady. Obciążenie studentów w trakcie semestru oraz w poszczególne dni tygodnia jest w konsekwencji nierównomierne. Zdarzają się dni o minimalnym obciążeniu oraz dni, w których studenci odbywają zajęcia od godz. 8.00 do 18.00.

Pozytywnie należy ocenić dobrze zorganizowane kilkunastoosobowe grupy ćwiczeniowe oraz kilkuosobowe grupy językowe. Dokonany w trakcie wizytacji przegląd indeksów i protokołów egzaminacyjnych nie wskazuje na nieprawidłowości w zaplanowaniu i przebiegu sesji egzaminacyjnych.

*Niespełniony jest natomiast warunek prowadzenia 1/3 zajęć dydaktycznych w podstawowej jednostce organizacyjnej w siedzibie Uczelni.*

*Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 roku dopuszcza kształcenie w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym jedynie na studiach I stopnia. W Collegium Polonicum przez kolejne lata prowadzone były jednolite stacjonarne studia magisterskie na kierunku gospodarka przestrzenna, dla których ostatnia rekrutacja odbyła się w 2006 roku. Aktualnie prowadzone są zajęcia tylko na V roku tych studiów dla 20 studentów, co oznacza, że ostatni studenci tego trybu kończą studia w czerwcu 2011 roku.*

## Wnioski

W ogólnym ujęciu wysoko należy ocenić realizowany proces kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wiele elementów procesu dydaktycznego może być wzorcem dla innych uczelni realizujących studia na tym kierunku. Wniosek taki uzasadnia, m.in.:

- 1) duże doświadczenie kadry nauczającej, również władz Wydziału, w prowadzeniu kierunku *gospodarka przestrzenna* (uruchomiono jako jeden z pierwszych w Polsce),
- 2) bardzo wysoka pozycja naukowa kadry nauczającej,
- 3) wykorzystywanie w procesie dydaktycznym pracowni dobrze wyposażonych w sprzęt dostosowanych do potrzeb realizowanego kierunku studiów,
- 4) duża waga godzinowa przedmiotów kluczowych dla *gospodarki przestrzennej*,
- 5) rozbudowane pakiety zajęć terenowych, stwarzających szanse na zdobywanie, obok wiedzy, również praktycznych umiejętności niezbędnych dla prac studialnych i analiz przestrzennych,
- 6) uwzględniane w planach studiów drugiego stopnia powiązane ze sobą grupy zajęć pod nazwą: *Pracownia projektowa*,
- 7) wzorowo zaprojektowane i właściwa realizacja wszystkich elementów procesu dyplomowania na studiach drugiego stopnia.

Do rozważenia i ewentualnych zmian proponuje się:

- 1) ponowne przeanalizowanie wprowadzenia wymogu przygotowania prac dyplomowych na studiach pierwszego stopnia,
- 2) korektę punktów ECTS przypisywanych zajęciom związanym z dyplomowaniem,
- 3) skorygowanie opisu sylwetek absolwenta w kierunku bardziej wyraźnego ich zróżnicowania między poszczególnymi specjalnościami, a zwłaszcza między pierwszym i drugim stopniem studiów,
- 4) nieco wyższy wymiar godzin z przedmiotów „ilościowych”,
- 5) na studiach drugiego stopnia wskazana jest poprawa struktury zajęć na rzecz zwiększenia udziału form aktywnych,
- 6) zwiększenie wymogów dotyczących pisemnego argumentowania ocen prac magisterskich przez recenzentów.

Należy niezwłocznie dostosować organizację studiów w Słubicach do wymogów ustawy, tj. spełnić warunek prowadzenia 30% zajęć w siedzibie Uczelni.

## Część III. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia

1. Opis i ocena wewnętrznych procedur zapewnienia jakości kształcenia odnosząca się do:

- 1) struktury organizacyjnej wewnętrznego systemu zapewnienia jakości oraz stosowanej polityki i procedur w zakresie zapewnienia jakości

System Zapewnienia Jakości Kształcenia wdrażany jest w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza od 2010 roku. Jego elementami głównymi na poziomie Uczelni są:

- a) Komisja ds. Zapewniania Jakości Kształcenia,
- b) Komisja ds. Oceny Jakości Kształcenia

Na szczeblu wydziałowym funkcjonują Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia, w skład których wchodzi:

- a) Zespół ds. Zapewniania Jakości Kształcenia,
- b) Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia

Powyższe Zespoły podjęły swoje zadania także na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych

W Raporcie Samooceny przedstawiono projektowane zadania obydwóch Zespołów. Ich realizacja może się z pewnością przyczynić do dalszego doskonalenia procesu dydaktycznego.

- 2) okresowych przeglądów planów i programów nauczania oraz ich efektów (np. adekwatności konstrukcji oraz treści realizowanych planów i programów nauczania w kontekście zamierzonych efektów kształcenia, uwzględnienie specyfiki poziomów kształcenia i form studiów, formalnych procedur zatwierdzania programów nauczania, udziału studentów w działaniach dotyczących zapewnienia jakości, opinii zwrotnych od pracodawców, przedstawicieli rynku pracy oraz innych organizacji)
- a) Okresowe przeglądy planów i programów nauczania oraz ich efektów. W okresie od 2007 roku plany studiów podlegały dwukrotnie istotnym zmianom – o czym wspomina się we wcześniejszych częściach niniejszego raportu.
- b) System oceny studentów (zob. opis w punkcie II.3.1 niniejszego raportu).
- c) Zapewnienie jakości kadry dydaktycznej. Szczegółowo wylicza się elementy postępowania w tym zakresie. Najważniejszym z nich jest niewątpliwie „ankietowanie” zajęć pracowników. Procedury w tym zakresie stosowane są od wielu już lat. Badania ankietowe są elementem bardziej kompleksowej oceny pracowników przeprowadzanej przez Zespół Oceny. Ostatnią ocenę pracowników przeprowadzono na Wydziale w roku akademickim w 2010 roku. Na 32 ocenianych pracowników, m.in. 17 otrzymało ocenę pozytywną bez zastrzeżeń i 3 otrzymało ocenę negatywną.
- d) Formy wsparcia studentów.
- e) Stosowanie systemu informacyjnego.

- 3) oceniania studentów (np. stosowanych form i kryteriów weryfikacji wiedzy oraz oceny wyników kształcenia)

Na wizytowanym kierunku stosuje się tradycyjne systemy weryfikacji wiedzy studentów: prace zaliczeniowe pisemne, ustne, projekty – w odniesieniu do zajęć praktycznych i wykładów.

- 4) zapewnienia jakości kadry dydaktycznej (np. okresowych ocen pracowników, hospitacje, ankiet dla studentów oceniających zajęcia dydaktyczne, częstotliwość ankietyzacji)

Na Wydziale prowadzona jest okresowa ankietyzacja dotycząca jakości prowadzonych zajęć dydaktycznych – o czym wspomniano wyżej. Kwestionariusz ankiety ujmuje pytania w kluczowych kwestiach dotyczących jakości kształcenia. Ankieta ujmuje następujące kryteria oceny:

- punktualność i terminowość odbywania zajęć,
- wykorzystanie czasu podczas zajęć na omówienie tematu,
- informacja na temat lektur i literatury uzupełniającej,
- informacja o zasadach zaliczenia przedmiotu,
- umiejętność zainteresowania przedmiotem,
- stosunek do studentów (otwartość, tolerancja wobec odmiennych poglądów, życzliwość),
- komunikacja na sali ze studentami (zrozumiały język, gotowość do dyskusji),
- wymagania i sprawiedliwe ocenianie,
- dostępność w godzinach dyżuru.

Proces ankietyzacji w ramach semestrów polega na ankietyzacji nie wszystkich lecz poszczególnych, wskazanych przez Władze Wydziału pracowników. Zostało to opisane w Raporcie samooceny. Przeprowadzone podczas wizytacji rozpoznanie prowadzi do wniosku,

że wyniki badań ankietowych stają się istotnymi elementami kompleksowej oceny, której podlega każdy pracownik naukowo-dydaktyczny co dwa lata.

Ankieta ewaluacyjna była konsultowana z Samorządem, również zawarte w niej pytania były konsultowane z odpowiednimi organami Samorządu studenckiego. Samorząd studencki ma jednak mały wpływ na to, czy i w jaki sposób wyniki ankietyzacji wpływają na jakość pracy dydaktycznej ankietowanych pracowników.

- 5) form wsparcia studentów (np. informacji o wsparciu ze strony nauczycieli akademickich, w tym opiekunów roku oraz pracowników administracyjnych, ankiet dla studentów dotyczących pracy administracji)

Główne działania w zakresie wsparcia studentów realizowane są poprzez powoływanych przez Dziekana opiekunów lat. Uczelnia ma rozbudowany system konsultacji polegających nie tylko na spotkaniach ze studentami w ramach godzin konsultacyjnych, ale także na indywidualizacji takich kontaktów, w tym także drogą elektroniczną.

- 6) stosowanego systemu informacyjnego (np. gromadzenia, analizowania i wykorzystywania informacji o poziomie zadowolenia studentów oraz o wynikach kształcenia osiągniętych przez studentów, możliwościach zatrudnienia absolwentów itp.)

Na Wydziale funkcjonuje system informacji elektronicznej. Na stronie internetowej, w odpowiednich, tematycznie określanych zakładkach można znaleźć ważne dla studenta i pracowników dokumenty związane z procesem dydaktycznym. Są także miejsca dla informacji o bieżących sprawach Wydziału.

## 2. Opinie prezentowane na spotkaniach.

2.1. Opinie studentów na temat wewnętrznego systemu zapewnienia jakości oraz efektywności działań podejmowanych w tym zakresie w uczelni (z części studenckiej).

Studenci podczas spotkania wykazywali zainteresowanie procesem zapewniania jakości kształcenia, jednak brak jest czynnego udziału studentów w procesie oceny ankietyzacji. Studenci nie otrzymują informacji zwrotnych, więc nie mogą w sposób całościowy odnieść się do przeprowadzanych przez Wydział działań.

2.2. Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich w czasie spotkania z zespołem oceniającym na temat wewnętrznego systemu zapewnienia jakości oraz efektywności działań podejmowanych w tym zakresie w uczelni.

Por. dalej p. IV.5.

3. Informacja na temat działalności Biura Karier, monitorowania losów absolwentów i ocena podejmowanych w Uczelni działań w tym zakresie.

Biuro Karier Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu działa w strukturach całej Uczelni. Jego statutowymi zadaniami są:

- 1) prowadzenie różnorodnych form aktywnego poszukiwania ofert pracy dla studentów i absolwentów Uniwersytetu poprzez nawiązywanie kontaktów z przedsiębiorcami;
- 2) prowadzenie monitoringu prasowego i internetowego ofert pracy;
- 3) gromadzenie informacji o kursach językowych i studiach podyplomowych;
- 4) prowadzenie rozmów doradczych, ankietowanie studentów i absolwentów, prowadzenie szkoleń i seminariów związanych z rynkiem pracy;
- 5) prowadzenie baz danych studentów i absolwentów poszukujących pracy oraz baz danych pracodawców i opracowywanie informatora o firmach;

- 6) organizowanie targów pracy oraz Festiwalu Nauki i Sztuki;
- 7) przygotowywanie prezentacji firm zainteresowanych współpracą w zakresie poszukiwania potencjalnych pracowników;

Studenci wskazują na pozytywne aspekty działalności Biura. Do jego działalności zalicza się zarówno pomoc w znalezieniu pracy dla studentów, jak również organizację praktyk, szkoleń w ramach różnego rodzaju projektów. Jak się wydaje brakuje szerszej działalności Biura Karier UAM w Słubicach w obszarze współpracy z pracodawcami z Niemiec.

#### **Wnioski**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dysponuje spójnym Systemem Zapewnienia Jakości Kształcenia. Analiza jego elementów i zasad stosowania świadczy o przydatności systemu w doskonaleniu szeroko rozumianego procesu dydaktycznego.

#### **Część IV. Nauczyciele akademicki**

1. Ocena rozwoju kadry i prowadzonej w jednostce polityki kadrowej.

Tabela 7. Liczba nauczycieli akademickich jednostki

| Tytuł lub stopień naukowy albo tytuł zawodowy | Razem          | Liczba nauczycieli akademickich, dla których uczelnia stanowi |               |                               |                                  |
|-----------------------------------------------|----------------|---------------------------------------------------------------|---------------|-------------------------------|----------------------------------|
|                                               |                | Podstawowe miejsce pracy*                                     |               | Dodatkowe miejsce pracy*      |                                  |
|                                               |                | Mianowanie                                                    | Umowa o pracę | Umowa o pracę                 |                                  |
|                                               |                |                                                               |               | W pełnym wymiarze czasu pracy | W niepełnym wymiarze czasu pracy |
| Profesor                                      | 27(2)          | 12(1)                                                         | 12(1)         | 1                             | 2                                |
| Doktor habilitowany                           | 27(5)          | 25(5)                                                         |               |                               | 2                                |
| Doktor                                        | 125(12)        | 91(11)                                                        | 28(1)         | 2                             | 4                                |
| Pozostali                                     | 9              | 4                                                             | 3             | 1                             | 1                                |
| <b>Razem</b>                                  | <b>188(19)</b> | <b>132(17)</b>                                                | <b>43(2)</b>  | <b>4</b>                      | <b>9</b>                         |

\* w nawiasie podano dane dotyczące nauczycieli akademickich zaliczonych przez Zespół do minimum kadrowego.

Źródło: Raport Samooceny i dokumenty otrzymane podczas wizytacji.

Nauczyciele akademicki zatrudnieni na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych zatrudnieni są na podstawie mianowania (70,2%) i umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy (22,9%). W Uczelni jako dodatkowym miejscu pracy zatrudnionych jest 6,9% ogółu pracowników tego Wydziału. Udział nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora i stopniem naukowym doktora habilitowanego zatrudnionych na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych do ogólnej liczby tych nauczycieli zatrudnionych na Wydziale wynosi 28,7%.

Liczba stopni i tytułów naukowych uzyskanych przez pracowników jednostki w ostatnich pięciu latach, z wyodrębnieniem stopni i tytułów naukowych uzyskanych przez pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku, pokazana jest w Tabeli 8.

Tabela 8. Rozwój kadry

| Rok          | Doktoraty     | Habilitacje   | Tytuły profesora |
|--------------|---------------|---------------|------------------|
| 2006         | 12 (1)        | 3 (1)         | 2 (1)            |
| 2007         | 10 (1)        |               |                  |
| 2008         | 12 (1)        | 4             |                  |
| 2009         | 11            | 5 (2)         | 1                |
| 2010         | 9             | 6 (1)         |                  |
| <b>Razem</b> | <b>54 (3)</b> | <b>18 (4)</b> | <b>3 (1)</b>     |

Źródło: Raport Samooceny i dokumenty otrzymane podczas wizytacji.



Na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych następuje rozwój kadry naukowej, bowiem w ciągu ostatnich pięciu lat aż 54 osoby uzyskały stopień naukowy doktora, jednakże wśród nich tylko 3 osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskało odpowiednio 18 osób, w tym 4 osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku, zaś tytuł naukowy profesora 3 osoby, w tym 1 prowadząca zajęcia na ocenianym kierunku.

**Załącznik Nr 5** – Wykaz nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe.

2. Ocena wymagań dotyczących minimum kadrowego ocenianego kierunku:

- formalno-prawnych

W Dziale Kadr i Organizacji znajdują się aktualne oświadczenia wszystkich nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku *gospodarka przestrzenna* prowadzonym na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych, które zostały podpisane na początku roku akademickiego.

Zgodnie z informacjami zawartymi w oświadczeniach nauczycieli akademickich wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby spełniają warunek określony w art. 9 pkt. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, tzn. stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie.

Warunek określony w § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048, z późn. zm.), spełnią wszystkie wyżej wymienione osoby, tj. są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku roku akademickiego, zaś w przypadku studiów drugiego stopnia Uczelnia stanowi ich podstawowe miejsce pracy.

Wszystkie wyżej wymienione osoby spełnią również warunek określony w § 8 ust. 3 ww. rozporządzenia, tj. prowadzą osobiście na kierunku *gospodarka przestrzenna*, co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 90 godzin (doktorzy).

- merytorycznych

Uczelnia przedstawiła do minimum kadrowego 20 pracowników:

- 7 profesorów i doktorów habilitowanych nauk o Ziemi w zakresie geografii,
- 12 doktorów nauk o Ziemi w zakresie geografii oraz
- 1 doktora nauk filozoficznych w zakresie gospodarki przestrzennej.

Zespół Oceniający stwierdził, że wymagań formalno-prawnych nie spełnia jeden z doktorów, gdyż nie posiada nostryfikacji dyplomu.

Wszyscy zgłoszeni profesorowie, doktorzy habilitowani i doktorzy posiadają dorobek z zakresu ocenianego kierunku studiów obejmujący gospodarkę przestrzenną, gospodarkę regionalną i lokalną oraz geografiami ekonomiczną.

W grupie pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego brak jest reprezentantów dyscyplin z związanych z dziedzinami wykładanymi na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

Natomiast grupa pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów składa się z 33 pracowników reprezentujących szerokie spektrum zainteresowań naukowo-badawczych:

- nauki techniczne w zakresie architektury i urbanistyki,
- nauki techniczne w zakresie rewitalizacji,

- nauki humanistyczne w zakresie historii sztuki,
- nauki humanistyczne w zakresie fenomenologii przestrzeni,
- nauki ekonomiczne w zakresie ekonomii,
- nauki filozoficzne w zakresie gospodarki przestrzennej
- nauki prawne,
- nauki matematyczne,

co zapewnia realizację w pełni wszystkich celów nauczania na tym kierunku.

- sformułowanie jednoznacznego wniosku dotyczącego spełnienia wymagań w zakresie minimum kadrowego.

**Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych w pełni spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego do prowadzenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich na kierunku *gospodarka przestrzenna*.** Szerokie spektrum badawcze reprezentowane przez pracowników stanowiących minimum kadrowe i pozostałych nauczycieli nauczających na ocenianym kierunku zapewnia w pełni realizację celów nauczania.

3. Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji pomiędzy liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *gospodarka przestrzenna*, do liczby studentów na tym kierunku **jest spełniony** (nie może być mniejszy niż 1:180 - § 11 pkt 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia) i **wynosi 1:52**.

4. Ocena obsady zajęć dydaktycznych, w tym zgodności tematyki prowadzonych zajęć z posiadanym dorobkiem naukowym, a także dostępności nauczycieli akademickich, udziału wykładowców z zagranicy oraz praktyki gospodarczej i społecznej.

Analiza obsady zajęć dydaktycznych za rok akademicki 2010/2011 wskazuje na pełną zgodność tematyki prowadzonych zajęć z posiadanym dorobkiem naukowym, tak w grupie pracowników stanowiących minimum kadrowe, jak i pozostałych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na tym kierunku.

Wśród kadry nauczającej znajdują się praktycy (architekci, urbaniści, pracownicy urzędów samorządowych), którzy wspomagają proces dydaktyczny w nauczaniu przedmiotów specjalizacyjnych takich jak: *Projektowanie urbanistyczne, Planowanie przestrzenne, Gospodarka komunalna, Inżynieria środowiskowa i komunalna, Projektowanie komputerowe, Zagospodarowanie i rewitalizacja obszarów wiejskich, Ekonomia przestrzenna, Funkcjonowanie drzew i krzewów w warunkach miejskich - wstęp do architektury krajobrazu* (wykład monograficzny), *Gospodarka nieruchomościami* (wykład monograficzny).

Jak już podkreślono, wśród kadry nauczającej są także zatrudniani jako *visiting Professor* w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej profesorowie z uczelni zagranicznych (Free University, Amsterdam).

Szerokie spektrum badań naukowych prowadzonych przez pracowników nauczających sprzyja zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia ma ocenianym kierunku.

5. Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich w czasie spotkania z zespołem oceniającym.

W spotkaniu brała udział liczna grupa nauczycieli akademickich wykładających na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Dyskusja dotyczyła systemów zarządzania jakością kształcenia, zwłaszcza rozwiązań przyjętych w wizytowanej Uczelni. Członków Zespołu oceniającego interesowała przede wszystkim opinia nauczycieli akademickich na temat tych elementów systemu, które mają największy wpływ na podniesienie jakości kształcenia. W oczywisty sposób dyskusja dotyczyła także bardziej ogólnych kwestii.

Zabierający głos w dyskusji zwracali przede wszystkim uwagę na ankietyzację studentów jako podstawowe narzędzie oceny jakości kształcenia. Podnosili jednak także problem niebezpieczeństwa „rozrastania się systemu”, w kierunku jego parametryzacji, co może nie przynieść oczekiwanych rezultatów, nadto niepotrzebnie konsumować czas pracy nauczyciela akademickiego. W szeregu wypowiedziach wskazywano na konieczność zwiększenia znaczenia roli działalności dydaktycznej w ocenie nauczyciela akademickiego. Jest to szczególnie ważne dla nauczycieli akademickich ocenianego kierunku, w przypadku których obciążenia adiunktów w skali 500 godzin rocznie nie są rzadkością.

Pracownicy zatrudnieni na drugim etacie w wizytowanej Uczelni, a więc mający możliwość dokonywania porównań, zwracali uwagę na znaczenie jakie nadają pracownicy Uczelni misji kształcenia – na ich zaangażowanie, dyspozycyjność w kontaktach ze studentami, daleko wybiegające poza normy konsultacyjne i wykładowe. We właściwej realizacji misji kształcenia upatrywano także istotnych jakościowych skutków, a jest to trudna misja przy masowości kształcenia.

W odniesieniu do zwiększonej – w porównaniu z okresem przed transformacją ustrojową i ekonomiczną w naszym kraju – liczby studentów przypadających na jednego nauczyciela akademickiego, zwracano uwagę, że nadchodzący niż demograficzny może nie przynieść oczekiwanych skutków w jakości kształcenia (mniejsze grupy, mniejsze obciążenie nauczycieli akademickich, etc.). Uczelnie będą chciały za wszelką cenę pozyskać studenta, a cena ta, biorąc pod uwagę jakość kształcenia, może być wysoka.

Szereg wypowiedzi dotyczyło jakości kadry akademickiej, liczby punktów przyznawanych za publikacje, przyjęcie tzw. listy filadelfijskiej jako punktu odniesienia dla jakości publikacji. Zwracano uwagę, że ilość punktów nie odzwierciedla „jakości” publikacji. Nadto w obszarze niektórych nauk umieszczenie publikacji w ramach wydawnictw z listy jest niemożliwe ze względu na naturę badań. Powoływano się na międzynarodowy autorytet wielu polskich uczonych, których liczba publikacji była relatywnie niewielka, ich waga natomiast była znacząca. Wypowiedzi te padały z ust kadry akademickiej, której wiek, ale przede wszystkim osiągnięcia naukowe, bez wątpienia do tych wypowiedzi upoważniały.

Nauczyciele akademicy wykładający na wizytowanym kierunku zwracali także uwagę na lepsze, ich zdaniem, możliwości weryfikacji elektów całkowitego kształcenia poprzez egzamin licencjacki niż poprzez prace dyplomowe. Przygotowanie tego egzaminu wymagało kolejnego spojrzenia na program kształcenia, jego spójność i sekwencyjność przedmiotów, wyeliminowanie powtórzeń w treściach różnych wykładów.

Generalne uwagi dotyczyły nakładów na szkolnictwo wyższe publiczne, sposobów finansowania kształcenia i statusu materialnego nauczycieli akademickich. Nie były one pozytywne.

#### 6. Ocena prowadzonej dokumentacji osobowej nauczycieli akademickich.

Wszystkie teczki osobowe pracowników są podzielone na części A, B i C. Sprawdzone teczki zawierają dokumenty zgromadzone w związku z ubieganiem się o zatrudnienie, dokumenty dotyczące nawiązania stosunku pracy oraz przebiegu zatrudnienia – zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (Dz. U. Nr 62, poz.

286, z późn. zm.). Dokumenty te są ponumerowane. Brak jest wykazu dokumentów. W teczkach znajdują się aktualne zaświadczenia lekarskie, wszyscy wskazani do minimum kadrowego nauczyciele akademicy odbyli szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Ponadto, w teczkach znajdują się aneksy do aktów mianowania oraz umów o pracę, na mocy których dostosowano dokumenty dotyczące nawiązania stosunków pracy do brzmienia ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z art. 264 ust. 8. Zawarto w nich informację o Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jako podstawowym lub dodatkowym miejscu pracy w rozumieniu ustawy. W teczkach osobowych znajdują się również stosowne oświadczenia.

W aktualnie zawieranych umowach o pracę oraz aktach mianowania taka informacja również się znajduje.

#### **Wnioski**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w pełni spełnia wymagania dotyczące minimum kadrowego do prowadzenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

Analiza obsady zajęć dydaktycznych za rok akademicki 2010/2011 wskazuje na pełną zgodność tematyki prowadzonych zajęć z posiadanym dorobkiem naukowym nauczycieli akademickich, tak w grupie pracowników stanowiących minimum kadrowe, jak i pozostałych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na tym kierunku.

Szerokie spektrum badawcze reprezentowane przez pracowników nauczających sprzyja zapewnieniu wysokiej jakości kształcenia ma ocenianym kierunkowi.

Dokumentacja osobowa prowadzona jest prawidłowo.

#### **Część V. Działalność naukowa i współpraca międzynarodowa.**

1. Ocena działalności naukowej, ze szczególnym uwzględnieniem badań związanych z ocenianym kierunkiem studiów, a także ich finansowania, uzyskiwanych grantów i systemu wspierania rozwoju własnej kadry. Ocena dorobku wydawniczego i wdrożeniowego. Nagrody za wyniki w pracy naukowej.

Wydział Nauk Geograficznych i Geologii posiada przyznaną przez Radę Nauki (poprzednio KBN) kategorię drugą (63.45) w grupie jednostek N10 – Nauki o Ziemi.

Związek prowadzonej działalności naukowo – badawczej z procesem dydaktycznym realizowanym na kierunku *gospodarka przestrzenna* jest bardzo ścisły.

Znamienne jest, że wśród dwóch pierwszych polskich uczelni rozpoczynających w 1991 roku kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna* był Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych) oraz Politechnika Wrocławska (Wydział Architektury) – do roku 1996 pod nazwą *planowanie przestrzenne i gospodarka lokalna*.

Inicjatorem utworzenia kierunku *gospodarka przestrzenna* był prof. dr hab. Zbyszko Chojnicki (1928), który aktualnie prowadzi wykłady z *Metodologii gospodarki przestrzennej* oraz *Teorii systemów*. Prof. dr hab. Z. Chojnicki od lat sześćdziesiątych wprowadza do geografii społeczno-ekonomicznej metody i modele matematyczne (taksonomia numeryczna, analiza czynnikowa, analiza składowych głównych, modele regresji, trend powierzchniowy, łańcuchy Markowa, modele potencjału). Powstały wokół tych nurtów badawczych zespół naukowy tworzy dziś w Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej silny ośrodek naukowo-badawczy, obejmujący nie tylko powyższe zastosowania metod ilościowych w gospodarce przestrzennej, ale i inne ważne obszary badawcze.

Liczba cytowań pracowników Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM wg Scopus – listy czasopism ScienceDirect wydawnictwa Elsevier wyniosła już 338, co świadczy o wysokim uznanym światowym poziomie publikacji naukowych.

W Instytucie Geografii Społeczno – Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej powstały pierwsze polskie podręczniki dotyczące: gospodarki lokalnej (J. Parysek: *Podstawy gospodarki lokalnej*), teoretycznych i praktycznych podstaw gospodarki przestrzennej (J. Parysek: *„Wprowadzenie do gospodarki przestrzennej”*) oraz obszerne monografie będące kompendium wiedzy w zakresie polityki regionalnej i rozwoju regionalnego (P. Churski *„Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską”*), rozwoju zrównoważonego miast (L. Mierzejewska: *„Rozwój zrównoważony miast: aspekty teoretyczne i praktyczne”*).

W procesie kształcenia można zauważyć, że najnowsze osiągnięcia prowadzonych badań naukowych są włączane na bieżąco do programu nauczania. W ten sposób problematyka prezentowana podczas zajęć dydaktycznych jest na bieżąco wzbogacana o nowe treści. Szczególnie widoczne jest to w programach specjalności dla studiów II stopnia, to jest *Planowania przestrzennego, Rozwoju regionalnego, Rozwoju i rewitalizacji miast oraz obszarów wiejskich i Zarządzania przestrzennego*. Właśnie te specjalności w sposób bezpośredni nawiązują do kierunku badań naukowych prowadzonych w Instytucie.

Ponadto, duże dydaktyczne znaczenie mają prace publikowane w Biuletynie Instytutu Geografii Społeczno – Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu - Seria *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, których treść nie tylko odgrywa niezwykle ważną rolę w procesie kształcenia (zwłaszcza na specjalności *Rozwój regionalny*). Także wyniki najlepszych prac magisterskich publikowane są w tym Biuletynie, a należą do nich:

- Przemysław Ciesiółka „Inicjatywa JESSICA szansą na nową jakość rewitalizacji” (Biuletyn nr 7, 2009),
- Bartłomiej Kołsut „Możliwości współpracy jednostek samorządowych w Polsce. Dwumiejsko Chojnice-Człuchów” (Biuletyn nr 7, 2009).
- Jędrzej Gadziński „Dostępność przestrzeni miejskiej Poznania określona na podstawie dojazdów komunikacją publiczną” (Biuletyn nr 13).

Wiele wspólnych publikacji pracowników naukowych ze studentami powstaje w oparciu o wyniki prowadzonych badań terenowych. Na przykład dotyczy to publikacji powstających w Zakładzie Gospodarki Przestrzennej, Zakładzie Gospodarki Żywnościowej i Wsi oraz Zakładzie Systemów Osadniczych i Organizacji Terytorialnej.

Z początkiem roku akademickiego 2007/2008 Uniwersytet im. Adama Mickiewicza rozpoczął kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna* w ramach specjalności *Rozwój regionalny*. Nowo powstała specjalność prowadzona jest w ramach przedsięwzięcia 5.4.3 – Wspieranie kształcenia kadr dla potrzeb rozwoju regionalnego na kierunku *gospodarka przestrzenna* – w specjalnościach zamawianych u Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego - współfinansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Plan i program studiów na kierunku *gospodarka przestrzenna* w ramach tej specjalności zapewnia dostarczenie studentom interdyscyplinarnej wiedzy w zakresie kształtowania zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczego miast i gmin wiejskich, regionów, kraju i systemów osadniczych w skali międzynarodowej.

Bardzo ważnym atutem przynoszącym wymierne korzyści dla studentów specjalności *rozwój regionalny* jest współpraca, jaką Instytut nawiązał z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego. Celem tej współpracy jest przekazywanie studentom specjalności *Rozwój regionalny* wiedzy praktycznej z zakresu szeroko rozumianej praktyki rozwoju regionalnego. Dzięki pracownikom Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego - w szczególności Departamentu Polityki Regionalnej studenci specjalności *Rozwój regionalny* mogą korzystać z ich wiedzy i doświadczenia praktycznego oraz mogą odbywać staże i praktyki dyplomowe w Urzędzie. Współpraca z Urzędem Marszałkowskim zapewnia także możliwość przygotowania interesującej pracy magisterskiej.

W ramach projektu 5.4.3 studenci i absolwenci specjalności mają możliwość publikacji wyników swoich badań naukowych. Służy temu wspomniana seria wydawnicza pt. Biuletyn

Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna wydawana przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, a zwłaszcza corocznie ukazujący się w niej numer VARIA i DEBIUTY.

**Załącznik nr 6** przedstawia podstawowe informacje dotyczące działalności naukowej jednostki, które świadczą o wysokiej aktywności publikacyjnej oraz aktywności w pozyskiwaniu grantów i projektów badawczych.

Wykaz grantów pracowników Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej przedstawia **załącznik nr 8**.

Organizowane przez Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej konferencje naukowe są najważniejszym miejscem wymiany naukowych poglądów i wyników badań. Pracownicy Instytutu GSEiGP byli organizatorami i współorganizatorami wielu konferencji międzynarodowych i krajowych, między innymi:

- Rozwój regionalny i polityka regionalna w Polsce pierwsze doświadczenia i nowe wyzwania członkostwa w Unii Europejskiej, 26 – 27 listopada 2009, Poznań,
- International conference Cities and Their Growth: Sustainability and Fractality, 5-6 sierpień 2010, Poznań,
- International conference Spatial Economy for Society, 5-6 August 2010, Poznań,
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa Gospodarka Przestrzenna Społeczeństwu, Poznań, 18-19 Listopada 2010,
- XXVI Seminarium Geograficzno-Rolnicze „Polska wieś w Unii Europejskiej – bilans dokonań”, 10-11 czerwca 2010 r. ,Poznań– Sieraków,
- Warsztaty „Teoria i praktyka planowania przestrzennego” (współorganizowane z Wielkopolskim Biurem Planowania Przestrzennego i Miejską Pracownią Urbanistyczną), Poznań, 18. 01. 2007,
- Wielkopolskie Warsztaty Regionalistów (współorganizowanych z Instytutem Wielkopolskim), Poznań, 16. 03. 2007,
- Konferencji „O nowy kształt badań regionalnych w geografii i gospodarce przestrzennej”, Poznań, 19.-20. 11. 2007 (współorganizowanej z KPZK PAN),
- ACRE Conference „Creative knowledge sector in European metropolitan regions”, Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej, Poznań 16.-19.09.2009 r.,
- ACRE Workshop „Emerging creative sector and knowledge-intensive industries in postsocialist cities” (współorganizatorzy: Tadeusz Strykiewicz, Zoltan Kovacs i Olga Gristai), Barcelona 28. 05. 2010,
- Third International Research and Practice Conference: „World and Russia: Regionalism in the Context of Globalization”. Peoples’ Friendship University of Russia, Moskwa 11 -12. 11. 2010 (współorganizator: Tadeusz Strykiewicz – udział w Komitecie naukowym i organizacyjnym).

Ważne miejsce wśród prowadzonych badań zajmuje Projekt ACRE - Accommodating Creative Knowledge: Competitiveness of European Metropolitan Regions within the Enlarged Union.

Projekt finansowany jest ze środków VI. Programu Ramowego Unii Europejskiej, a czas jego realizacji wynosił 4 lata (2006-2010). Koordynatorem projektu był prof. dr Sako Musterd z Amsterdamskiego Instytutu Badań nad Rozwojem Metropolitalnym i Międzynarodowym (*Amsterdam Institute for Metropolitan and International Development Studies - AMIDSt*), a jego kierownikiem ze strony polskiej – prof. dr hab. Tadeusz Strykiewicz.

W skład konsorcjum tego projektu wchodzi 13 partnerów z różnych części Europy (Amsterdam, Barcelona, Birmingham, Budapeszt, Dublin, Helsinki, Lipsk, Mediolan, Monachium, Poznań, Ryga, Sofia, Tuluza). Przedmiotem szczególnego zainteresowania badawczego jest rola tzw. czynników miękkich (np. dziedzictwo kulturowe, zróżnicowanie etniczne, klimat tolerancji, atrakcyjność miejsc zamieszkania i przestrzeni publicznej, poczucie bezpieczeństwa) w tym rozwoju.

W 2009 r. odbyła się w Poznaniu – wspomniana wyżej – duża konferencja z udziałem nie tylko realizatorów projektu, ale także przedstawicieli partnerów lokalnych z wszystkich 13 regionów metropolitalnych Europy uczestniczących w projekcie.

Bardzo ważnym elementem rozwijającym badania naukowe jest Centrum Analiz Przestrzennych i Społeczno-Ekonomicznych, które działa przy Instytucie Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w ramach Fundacji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, której siedzibą jest Poznański Park Naukowo-Technologiczny. Misją Centrum jest transfer nowoczesnej metodologii badań do sfery praktyki gospodarczej, a zarazem czerpanie z doświadczeń podmiotów gospodarczych i administracyjnych dla doskonalenia koncepcji kształcenia na kierunku gospodarka przestrzenna. Współpraca Centrum Analiz Przestrzennych i Społeczno-Ekonomicznych z jednostkami gospodarczymi i administracyjnymi daje dobrą podstawę budowy programu praktyk zawodowych czy zajęć terenowych.

Centrum Badań Metropolitalnych UAM jest jednostką badawczą Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, powołaną zarządzeniem JM Rektora UAM prof. dr hab. Bronisława Marciniaka w dniu 1 marca 2009 r. Centrum jest Koordynatorem projektu „Funkcjonowanie i kierunki rozwoju aglomeracji poznańskiej”. Ten kompleksowy projekt, będący wynikiem porozumienia samorządowych jednostek tworzących aglomerację poznańską oraz największych uczelni poznańskich, dysponujących potencjałem badawczym w zakresie nauk przyrodniczych, ekonomicznych, społecznych, technicznych i przestrzennych.

2. Ocena studenckiego ruchu naukowego, w tym działalności kół naukowych oraz udziału studentów w badaniach naukowych

Zarówno w Słubicach, jak i w Poznaniu rozwijany jest studencki ruch naukowy związany z akredytowanym kierunkiem studiów. W Słubicach Koło Naukowe organizuje szkolenia, konferencje, bierze również udział w wyjazdach zarówno do innych ośrodków akademickich w Polsce jak również za granicę. Na szczególne uznanie zasługuje współpraca ze studentami z Niemiec. Koło Naukowe działające w Poznaniu może się pochwalić bardzo dużą aktywnością w sferze naukowej zarówno poprzez aktywny udział w konferencjach naukowych, jak również prowadzonymi wspólnymi badaniami naukowymi. Studenci w ramach działalności Koła Naukowego zgłębiają wiedzę w ramach różnych dyscyplin naukowych a członkami Koła jest około 100 studentów działających w różnych sekcjach. W ramach działalności Koła Naukowego studenci rozwijają również i umiejętności praktyczne poprzez szkolenia z użyciem nowoczesnego oprogramowania, czy np. prace przy budowie makiety budynków uniwersyteckich.

**Pracownicy naukowo-dydaktyczni zarówno w Słubicach, jak i w Poznaniu zachęcają studentów do działalności naukowej. Możliwości finansowe pozwalają na uczestniczenie studentów w prowadzonych projektach.**

#### **Załącznik Nr 6** – Działalność naukowa jednostki.

3. Ocena współpracy międzynarodowej, w tym wymiany studentów i kadry naukowo-dydaktycznej.

Wymiana studentów w ramach współpracy międzynarodowa odbywa się za pomocą programu ERASMUS. Organizację wyjazdów prowadzi Wydziałowa Komisja powołana przez Dziekana. Wymiana ta obejmuje rocznie kilkudziesięciu studentów Wydziału.

Drugą ważną formą umiędzynarodowienia studiów na kierunku gospodarka przestrzenna są organizowanie praktyk zawodowe w Brukseli. Zgodnie z planem studiów studenci specjalności *Rozwój regionalny* zobowiązani są do odbycia trzytygodniowej zagranicznej praktyki zawodowej. Celem tej praktyki jest zapoznanie studentów z europejskimi

uwarunkowaniami polityki regionalnej zwłaszcza w aspekcie podstaw organizacyjnych i instytucjonalnych tej polityki. Program praktyk przewiduje:

- udział w warsztatach organizowanych w ramach Open Days,
- udział w wizytach studyjnych i warsztatach zorganizowanych przez instytucje europejskie bezpośrednio zaangażowane w programowanie i realizację polityki regionalnej: Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Komitet Regionów, Agencja ESPON,
- udział w wizytach studyjnych i warsztatach zorganizowanych przez władze Aglomeracji Brukselskiej oraz władze wybranej prowincji,
- udział w wizytach studyjnych i warsztatach zorganizowanych przez Stałe Przedstawicielstwo RP oraz przedstawicielstwa polskich regionów w Brukseli.

W czasie praktyki zawodowej student realizuje wybrany temat z zakresu specjalności studiów *Rozwój regionalny*. Pomocą w realizacji zadań praktyki jest zorganizowany dostęp do czytelni i księgozbiorów Biblioteki Głównej Komisji Europejskiej oraz wybranego uniwersytetu w Brukseli.

Wymiana międzynarodowa dotyczy także wyjazdów na staże i konferencje naukowe pracowników naukowo-dydaktycznych.

Raport Samooceny zawiera wykazy wykładów realizowanych dla studentów kierunku *gospodarka przestrzenna* przez zagranicznych wykładowców odwiedzających Wydział. Wykładów takich w latach 2008-2010 było 14.

**Załącznik Nr 7** – Wykaz tematów prac naukowych i dydaktycznych realizowanych wspólnie z ośrodkami zagranicznymi.

#### **Wnioski**

Poważny, potencjał kadrowy specjalistów z zakresu geografii społeczno - ekonomicznej, gospodarki przestrzennej, ekonometrii przestrzennej, który tworzy własną szkołę naukową jest gwarantem wysokiej jakości kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna*.

Znaczący dorobek naukowy pracowników Instytutu gwarantuje, że kształcenie na kierunku *gospodarka przestrzenna* jest nieustannie unowocześniane.

W procesie badawczym znaczący jest udział studentów, m.in. poprzez wykonywanie badań terenowych czy współudział w publikacjach naukowych.

W procesie dydaktycznym ważne miejsce ma element umiędzynarodowienia kształcenia poprzez wykłady zaproszonych zagranicznych wykładowców, zagraniczne praktyki zawodowe oraz wyjazdy w ramach programu Erasmus.

#### **Część VI. Baza dydaktyczna**

1. Ocena dostosowania bazy dydaktycznej, w tym sal wykładowych, pracowni i laboratoriów oraz ich wyposażenia, dostępu do komputerów i internetu, zasobów bibliotecznych do potrzeb naukowych i dydaktycznych ocenianego kierunku, a także dostosowania bazy do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Bazę dydaktyczno-naukową Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM stanowią nowe obiekty w kampusie uniwersyteckim Morasko, w których pierwsze zajęcia rozpoczęły się w 2004 roku. Obejmują one łącznie ponad 20 tys. m<sup>2</sup> powierzchni użytkowej, z czego ok. 2500 m<sup>2</sup> stanowią sale dydaktyczne, a 1200 m<sup>2</sup> – laboratoria.

Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych ma do dyspozycji 33 sale dydaktyczne z 1724. miejscami o łącznej powierzchni 2200 m<sup>2</sup>, w tym aulę na 324 miejsc oraz 5 dużych sal z odpowiednio 124., 109., 96., 80. i 79. miejscami.



Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM korzysta dla potrzeb dydaktyki z bazy informatycznej dostępnej w dwóch budynkach: Collegium Geographicum i Collegium Geologicum. Łącznie dostępne są 184 komputery, z czego ogólnie dostępnych jest 36 (20%), tj. zlokalizowane są one na korytarzach (12 komputerów) oraz w czytelni biblioteki wydziałowej (24 komputery). Pozostałe 148 komputerów znajduje się w 7 pracowniach. Przeciętnie w jednej pracowni komputerowej znajduje się 21 stanowisk.

Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej posiada 3 specjalistyczne laboratoria naukowo- dydaktyczne, z których również korzystają studenci:

1. Laboratorium Projektowania Urbanistycznego i Architektonicznego,
2. Laboratorium Regionalnych Systemów Informacji Przestrzennej,
3. Laboratorium Modelowania Ekonometrycznego.

Celem działalności laboratoriów jest wspieranie badań naukowych prowadzonych przez pracowników Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej w zakresie prac projektowo – badawczych. Zainstalowane pakiety programu AUTOCAD i ArcGIS pozwalają na wykonywanie prac studialnych, diagnostycznych, prognostycznych i planistycznych oraz umożliwiają realizację opracowań architektonicznych i z zakresu planowania przestrzennego. Programy graficzne umożliwiają efektywną wizualizację zjawisk społeczno-gospodarczych i przestrzennych.

Laboratorium Modelowania Ekonometrycznego dysponuje 6 stacjami roboczymi o dużej mocy obliczeniowej oraz serwerem wspólnym z Laboratorium Regionalnych Systemów Informacji Przestrzennej i Laboratorium Projektowania Architektonicznego i Urbanistycznego. Na stacjach roboczych jest zainstalowane oprogramowanie takie jak: Matlab, ArcGIS, SPSS, SAS, GeoDa, Matfor, TOMLAB, Surfer, Gretl, MapInfo, SaTScan. Baza oprogramowania jest systematycznie rozbudowywana, a w przyszłości planowane jest utworzenie bazy danych przestrzennych.

W Ośrodku zamiejscowym w Kościanie do dyspozycji kierunku jest 5 sal wykładowo/ćwiczeniowych, o liczbie miejsc od 24 do 50. Każda sala wyposażona jest w rzutnik pisma i przenośny projektor multimedialny. Jedna z sal pełni rolę podręcznej pracowni komputerowej. Znajduje się w niej 10 stanowisk komputerowych. Są to jednostki stare, zarówno sprzętowo, jak i w oprogramowaniu. W Ośrodku jest również możliwość korzystania z dużej sali (aula) na około 200 miejsc. Jest także sala gimnastyczna oraz biblioteka z bardzo skromnymi zasobami literatury. Można uznać, że z trudnością zabezpiecza ona najbardziej elementarne potrzeby procesu dydaktycznego. Z przeprowadzonych rozmów wynika, że po pierwsze, zbiory będą stopniowo rozbudowywane; po drugie, studenci mają pełne zabezpieczenie w korzystaniu z bardzo dobrze wyposażonej Biblioteki w siedzibie Uczelni w Poznaniu. Podstawowe funkcje administracyjne załatwia miejscowy sekretariat Ośrodka. Ośrodek nie dysponuje własną bazą noclegową. Dla potrzebujących kierownictwo Ośrodka załatwia zakwaterowanie w bursie miejscowego zespołu szkół średnich.

Po zapoznaniu się z bazą dydaktyczną Ośrodka zamiejscowego w Kościanie, postulować należy rozważenie następujących przedsięwzięć:

1. Wymianę sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem, nieco zwiększając jednocześnie liczbę stanowisk.
2. Rozważyć zasadność wyposażenia sal dydaktycznych w stałe projektory multimedialne.
3. Udostępnić sieć internetową, tworząc np. miejsca zasięgu sieci bezprzewodowej lub miejsca podłączenia do sieci.
4. Zwiększyć podręczne zasoby biblioteczne.

Baza dydaktyczna Collegium Polonicum w Słubicach. ZOD w Słubicach mieści się w pomieszczeniach Collegium Polonicum (ul. Kościuszki 1) w Słubicach. W nowoczesnym obiekcie dydaktycznym powstałym niespełna 10 lat temu są: duża aula (sala kongresowa) na

400 miejsc, mała aula na 120 miejsc, 4 sale po 83 miejsca, 15 sal po 50 miejsc, 2 laboratoria językowe po 16 miejsc, 2 laboratoria komputerowe, w każdym po 21 komputerów. Wszystkie sale wyposażone są w tablice, ekrany, projektory, a duże sale w systemy nagłośnieniowe. Lokalne warunki kształcenia należy ocenić bardzo wysoko.

#### Biblioteka Wydziałowa

Zbiory Biblioteki Wydziałowej powstają już od początków istnienia Uczelni i wydziału Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych. Księgozbiór biblioteki liczy ponad 100 tys. woluminów na co składa się: 60 tys. pozycji zwartych oraz 1123 tytuły czasopism polskich i zagranicznych, co tworzy ponad 40 tys. woluminów. W Bibliotece zgromadzone są specjalistyczne księgozbiory z zakresu: geografii fizycznej, geografii ekonomicznej, geologii, planowania przestrzennego, gospodarki regionalnej oraz turystyki i rekreacji.

Wszystkie zbiory biblioteczne są skatalogowane i udostępniane za pomocą katalogu komputerowego w systemie Horizon. Z raportu tego systemu wynika, że liczba czytelników przekroczyła już sześć tysięcy studentów i pracowników, a w ostatnim roku system Horizon zarejestrował ponad 24 tys. wypożyczeń.

Warunki udostępniania książek w Bibliotece Wydziałowej są bardzo dobre, ponieważ większość pozycji zwartych i czasopism z ostatnich kilku lat jest uzyskiwana przez studentów w trybie wolnego dostępu.

Biblioteka Collegium Polonicum w Słubicach. Dostęp do podstawowego księgozbioru z zakresu prowadzonego kierunku studiów - jest spełniony. Studenci Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego w Słubicach korzystają z bardzo bogatego księgozbioru nowocześnie wyposażonej biblioteki *Collegium Polonicum* oraz Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą.

2. Opinia studentów na temat obiektów dydaktycznych, socjalnych i sportowych, w tym ich wyposażenia

Budynki Uczelni zarówno znajdujące się w Słubicach, jak i w Poznaniu są niezwykle dobrze przystosowane do prowadzenia akredytowanego kierunku. Sale, w których prowadzone są zajęcia są wygodne i wyposażone w sprzęt audiowizualny potrzebny do prowadzenia zajęć. Budynki są przestronne i nowoczesne przystosowane dla studentów niepełnosprawnych. Studenci w Słubicach mają bardzo łatwy dostęp z akademików do miejsc, gdzie prowadzone są zajęcia. Natomiast w Poznaniu jedynym minusem budynku, w którym prowadzone są zajęcia jest jego dość odległe położenie od akademików UAM. Studenci mają też bardzo dobre warunki korzystania z Biblioteki, która wyposażona jest w odpowiednie zbiory, ale także w nowoczesny sprzęt.

Akademiki w Słubicach mają bardzo wysoki standard – studenci chwalą sobie możliwość mieszkania w tak dobrych warunkach. Akademiki w Poznaniu mają niższy standard, jednak studenci wskazywali, iż jest on dobry i stale poprawiany poprzez remonty. Władze Uczelni wskazały również na fakt, iż na terenie kampusu Morasko planowana jest budowa domów studenckich.

Studenci mieli pewne zastrzeżenia do bazy dydaktycznej w Ośrodku Zamiejscowym w Kościanie – por. dalej w p. VII.3.

#### **Wnioski**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza posiada bardzo dobrą bazę lokalową zarówno w Poznaniu jak i Słubicach. Na szczególną pochwałę zasługują Domy Studenckie w Słubicach.

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych w Poznaniu posiada bardzo dobre, wyróżniające się warunki lokalowe oraz bardzo dobrze wyposażone laboratoria wraz ze specjalistycznym oprogramowaniem do prowadzenia kształcenia na kierunku *gospodarka*

*przestrzenna. Biblioteka Wydziałowa wraz z Biblioteką Uczelnianą zapewnia właściwą realizację procesu kształcenia na ocenianym kierunku. Podobne warunki spełnia Biblioteka w Słubicach.*

## Część VII. Sprawy studenckie

1. Ocena spraw studenckich, w tym działalności samorządu i organizacji studenckich oraz współpracy z władzami uczelni.

Samorząd Studentów współpracuje zarówno z Władzami Uczelni, Władzami Wydziału, jak i Władzami administracyjnymi. Wszystkie strony dostrzegają potrzebę wspólnego działania na rzecz studentów. Samorząd Studencki jest zaangażowany szczególnie w działalność kulturalno – charytatywną. Działalność Samorządu wiąże się także z opiniowaniem aktów prawnych związanych z funkcjonowaniem Wydziału oraz Uczelni. Samorząd nie posiada stałego budżetu, jednak jego potrzeby finansowe w przypadku realizowanych projektów są w pełni zaspokajane. Studenci mają swoją reprezentację w organach kolegialnych Uczelni – zarówno w Radach Wydziału, jak i w Senacie. Jednak aby były spełnione wymogi ustawy obecnie brakuje jednego przedstawiciela studentów w Radzie Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych. Studenci w ramach Collegium Polonicum w Słubicach mają swoją odrębną reprezentację zaangażowaną w sprawy nie tylko Uczelni, ale również działalności społecznej.

2. Ocena systemu opieki materialnej i socjalnej oferowanej studentom wizytowanej jednostki.

Opieka materialna nad studentami związana jest z działalnością komisji stypendialnych działających w ramach Wydziału. Studenci mają dostęp do informacji na temat stypendiów oraz zapomóg, znane są im zasady na jakim przyznawane są świadczenia. Działalność komisji oparta jest o Kodeks Postępowania Administracyjnego, wydawane w toku postępowania decyzje i postanowienia zawierają wszystkie wymagane przez ten Kodeks elementy. Proces podziału środków przeznaczanych na pomoc materialną dokonywany jest przy udziale Samorządu Studenckiego. **Studenci są aktywnymi członkami komisji stypendialnych, tryb ich powoływania jest zgodny z ustawą.**

3. Opinie studentów prezentowane w czasie spotkania z zespołem oceniającym.

Spotkanie ze studentami odbyło się zarówno w Poznaniu, w Słubicach jak i w Kościanie.

Dla większości studentów wybór studiów w Słubicach był wyborem priorytetowym- ze względu na miejsce zamieszkania i niższe koszty utrzymania. Znaczna część studentów studiów pierwszego stopnia jest zainteresowana kontynuacją studiów w Słubicach.

Studenci chwalą opiekę administracyjną i przepływ informacji (głównie za pomocą Internetu). W Uczelni działa USOS, który służy jeszcze w dość niewielkim stopniu do komunikacji ze studentami. Studenci studiujący w Słubicach szczególnie dobrze oceniają współpracę międzynarodową poziom zajęć z języków obcych jakie są prowadzone w ramach zajęć.

Studenci pozytywnie oceniają również opiekę merytoryczną ze strony pracowników naukowych, którzy starają się ich zachęcać do działalności społecznej bądź naukowej w czasie studiów.

Studenci w Poznaniu nie najlepiej oceniali organizację zajęć – zajęcia nakładały się na siebie zajęcia. Również poziom języków obcych nie był oceniany zbyt dobrze w przeciwieństwie do poziomu prezentowanego w Słubicach.

Studenci mają możliwość korzystania z licznych wyjazdów zagranicznych z programu Erasmus. W ramach programu MOST studenci studiują na innych Uniwersytetach prowadzących kierunek *gospodarka przestrzenna*.

Na spotkaniu ze studentami Ośrodka Zamiejscowego w Kościanie (drugi rok, obecnych nieco poniżej 30 osób) formułowane były różne opinie młodzieży o ocenianym kierunku. Uderzała przede wszystkim ich otwartość w dyskusji i bez zakłopotania, formułowanie odpowiedzi. Wśród walorów Ośrodka wymieniane były:

- 1) Dobra atmosfera, której animatorami są: z jednej strony studiująca młodzież (mała liczba studentów przesądza o kameralności spotkań dydaktycznych i poza dydaktycznych), z drugiej strony przyjezdni z Poznania wykładowcy i kierownictwo Ośrodka.
- 2) Dostępność Ośrodka w wymiarze finansowym i czasu dotarcia. Ponad połowa uczestników spotkania informowała o zamieszkanu w ramach powiatu kościańskiego. Nieliczni tylko wskazywali na zamieszkanie w odległości większej niż 50 km.
- 3) Studenci podkreślali także „przyjazny” harmonogram zajęć, o relatywnie małej liczbie „okienek”.

Do negatywnych stron należały:

- 1) Konieczność wyjazdów do Poznania, głównie na zajęcia dydaktyczne, ale również do biblioteki oraz załatwiania kwestii administracyjnych związanych z zaliczaniem semestrów.
- 2) Brak nieco bardziej rozbudowanego dostępu do Internetu (sieć wireless lub stanowiska do podłączenia laptopa).
- 3) Brak zaplecza gastronomiczno-kawiarnianego.

Studenci wyrażali również obawy związane z likwidacją Ośrodka. Jak wskazywali, docierają do nich informacje o likwidacji Ośrodka wymuszanej nowymi regulacjami prawnymi.

Podczas wizytacji Ośrodka miało miejsce spotkanie z Burmistrzem Miasta Kościan. Przedstawił on swoje zaangażowanie w uruchomienie Ośrodka, a także ważne dla Miasta i całego powiatu przesłanki jego funkcjonowania. Miasto angażuje się w bezpośrednie wsparcie finansowe, m.in. opłacając koszty podatkowe i „mediów” bazy lokalowej.

#### **Wnioski**

Ocena spraw studenckich jest pozytywna. Szczególnie wiele pozytywnych uwag (współpraca międzynarodowa, poziom kształcenia języków obcych), sformułowali studiujący w Słubicach.

### **Część VIII. Dokumentacja toku studiów**

Ocena zgodności prowadzonej w uczelni dokumentacji toku studiów, w tym albumu studentów, księgi dyplomów, teczek osobowych studentów i absolwentów, kart egzaminacyjnych i indeksów, wydawanych dyplomów i suplementów z przepisami prawa.

Dokumentacja przebiegu studiów na ocenianym kierunku prowadzona jest w Dziale Nauczania oraz w Dziekanacie Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych oraz w Dziekanacie Collegium Polonicum w Słubicach. *Zwraca się uwagę na fakt, iż dokumentacja studentów zamiejscowych ośrodków dydaktycznych (w tym przypadku studentów ze Słubic) powinna znajdować się w siedzibie podstawowej jednostki organizacyjnej prowadzącej kształcenie w ZOD-ach, tj. w Dziekanacie Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych*

W trakcie kontroli dokumentacji zostały sprawdzone:teczki osobowe studentów i absolwentów, karty okresowych osiągnięć studenta, protokoły egzaminacyjne.

Album studentów – prowadzony jest w centralnie w formie elektronicznej dla całej Uczelni przez Dziekanat - zgodnie z przepisami § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634, z późn. zm.).

Księga dyplomów - prowadzona jest centralnie w dla całej Uczelni. Potwierdzenie odbioru dyplomu znajduje się w teczce absolwenta.

Protokoły egzaminacyjne prowadzone są na ogół prawidłowo.

Indeksy – prowadzone są prawidłowo. Wskazane jest uzupełnienie pieczątki o zaliczeniu semestru o datę dokonania tej czynności.

Karty okresowych osiągnięć studenta – prowadzone są prawidłowo. Wskazane jest uzupełnienie zaliczenia semestru/roku o imienną pieczętkę osoby tego zaliczenia dokonującej.

#### Teczki osobowe studentów

W teczkach osób nowo przyjętych znajdują się: oryginał lub odpis świadectwa dojrzałości, ankieta osobowa studenta, poświadczona fotokopia dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, aktualna fotografia kandydata, podpisany przez studenta akt ślubowania, karty okresowych osiągnięć studenta, dokumentacja z postępowania kwalifikacyjnego przy przyjęciu na studia, kopia decyzji o przyjęciu oraz potwierdzenie odbioru tej decyzji, a także potwierdzenie odbioru indeksu i legitymacji oraz umowa o warunkach odpłatności za studia niestacjonarne.

*W aktach studentów, którzy otrzymali zgodę na powtarzanie roku, urlop, wznowienie, a także osób przeniesionych znajdują się kopie decyzji w tych sprawach.*

*Skreślenia dokonywane są przez Prodziekana, co jest niezgodne z art. 190 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), bowiem skreślenia z listy studentów dokonuje kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej. Jednakże w takich przypadkach, gdy decyzje te podejmuje Prodziekan, powinno być scedowanie uprawnień przez dziekana poprzez pisemne upoważnienie, zaś pieczętka pod podpisem na decyzji powinna wskazywać, iż decyzja ta podpisana jest z upoważnienia Dziekana. Ponadto wskazane jest doprecyzowanie tej decyzji, bowiem nie wynika z niej w którego roku, poziomu i trybu studiów osoba została skreślona z listy studentów. W dokumentacji znajduje się potwierdzenie odbioru tej decyzji.*

W teczkach absolwentów znajdują się: praca dyplomowa, recenzje pracy dyplomowej, protokół egzaminu dyplomowego, dyplom ukończenia studiów - egzemplarz do akt oraz suplement. W dokumentacji znajduje się potwierdzenie odbioru dyplomu, jego odpisu i suplementu.

*W Suplementach do dyplomu wskazane jest skorygowanie następujących zapisów:*

- w tytule uzupełnienie nazwy uczelni: jest „Uniwersytet im. Adama Mickiewicza”, a powinno być „Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu”;
- w pkt. II ust. 4 i 5 - zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, określenie uczelni jako publicznej szkoły wyższej, a nie jak jest to aktualnie wpisywane „państwowa wyższa uczelnia”;
- w pkt. IV ust. 1 – system studiów – stosowanie zapisów ustawy, tj. „studia niestacjonarne” zamiast „studia niestacjonarne – zaoczne”;
- w pkt. V ust. 1 – dostęp do dalszych studiów – stosowanie zapisów zgodnych z ustawą, tj. zamiast nieprawidłowej „możliwość ubiegania się o przyjęcie na studia uzupełniające magisterskie” wpisywanie „możliwość ubiegania się o przyjęcie na studia drugiego stopnia”
- w przypadku ZOD w Słubicach na studiach pierwszego stopnia: w pkt. V ust. 1 – dostęp do dalszych studiów – niewłaściwie i niezgodnie z ustawą wpisuje się dostęp do dalszych

*studiów jako „możliwość ubiegania się o przyjęcia na studia doktoranckie” zamiast „możliwość ubiegania się o przyjęcia na studia drugiego stopnia”.*

### **Wnioski**

Analiza dokumentacji dotyczącej toku studiów pozwala na stwierdzenie, iż jest ona prowadzona na ogół w sposób prawidłowy. Należy dokonać wskazanych wyżej korekt.

### **Część IX. Podsumowanie.**

1. Ocena spełnienia standardów jakości kształcenia.

**Tabela nr 5.**

| Część raportu   | Nazwa standardu                       | Ocena spełnienia standardów |         |          |           |                 |
|-----------------|---------------------------------------|-----------------------------|---------|----------|-----------|-----------------|
|                 |                                       | wyróżniająco                | w pełni | znacząco | częściowo | niedostatecznie |
| Cz. II          | Struktura kwalifikacji absolwenta     |                             | X       |          |           |                 |
| Cz. II          | Plany studiów i programy nauczania    | X                           |         |          |           |                 |
| Cz. IV          | Kadra naukowo-dydaktyczna             | X                           |         |          |           |                 |
| Cz. II          | Efekty kształcenia                    |                             | X       |          |           |                 |
| Cz. V           | Badania naukowe                       | X                           |         |          |           |                 |
| Cz. III         | Wewnętrzny system zapewnienia jakości |                             | X       |          |           |                 |
| Cz. VI          | Baza dydaktyczna                      | X                           |         |          |           |                 |
| Cz. I, VII      | Sprawy studenckie                     |                             | X       |          |           |                 |
| Cz. I, IV, VIII | Kultura prawna uczelni i jednostki    |                             | X       |          |           |                 |
| Cz. I, II, III  | Kontakty z otoczeniem                 | X                           |         |          |           |                 |
| Cz. II, V       | Poziom umiędzynarodowienia            | X                           |         |          |           |                 |

2. Ocena perspektyw utrzymania i rozwoju kształcenia na ocenianym kierunku w wizytowanej jednostce (uzasadnienie powinno nawiązywać do uwag zawartych w treści raportu) oraz ewentualne zalecenia.

Znaczący dorobek naukowy pracowników realizujących proces dydaktyczny na ocenianym kierunku gwarantuje nowoczesność i jego rozwój. Wiele elementów procesu kształcenia w powiązaniu z właściwą dla kierunku bazą dydaktyczną jest godnych naśladowania.

W odpowiedzi na raport z wizytacji władze Wydziału zadeklarowały usunięcie nieprawidłowości wskazanych w raporcie.